

ČASOPIS ZA
NEGOVANJE
DUHOVNE KULTURE

TAJNI ZAČIN

MOJA ME DUŠA POUČAVALA

ALHEMIJA, BUĐENJE ADAMA, KO SI TI?

DUŠA U MASONERIJI

ŠTA SU NAM URADILI SA PAŽNJOM

JESENJI EKVINOCIJ

GRUPNI PORTRET SA ALEKSANDROM

PETROVIĆEM

PORTUGAL - ZEMLJA SUNCA, OKEANA I

VINA

LIČNI RAST JE BOLAN PROCES

NARODNE POSLOVICE - O PRIJATELJSTVU

ZELENORTSKA OSTRVA

BROJ 19

20
25

SADRŽAJ

- MOJA ME DUŠA POUČAVALA -

Halil Džubran

- ALHEMIJA; BUĐENJE ADAMA; KO SI TI? - PESME -

Aleksandra Šarenac

- DUŠA U MASONERIJI -

Nebojša Nikolić

- ŠTA SU NAM URADILI SA PAŽNJOM -

Jevđenije Đokić

- JESENJI EKVINOCIJ -

Omraam Mikhaël Aïvanhov

- GRUPNI PORTRET SA ALEKSANDROM PETROVIĆEM -

Momo Cvijović

- PORTUGAL - ZEMLJA SUNCA, OKEANA I VINA -

Vladimir Đurić

- LIČNI RAST JE BOLAN PROCES -

Autor nepoznat

- NARODNE POSLOVICE - O PRIJATELJSTVU -

Predrag Peđa Mihailović

- ZELENORTSKA OSTRVA -

Nikola Novaković

us u.
baj uen pira
f 18 000 -
mishit kan
in mit vriga
00/ 300 x 60/

die am daz
in krig, wachen
thstn + f 15000

Poštovani čitaoci, Vas i nas vezuje magijska veza koja traje gotovo deset godina. Družimo se u Večerima Tajnog Začina (92 večeri) i kroz ovaj časopis (19 brojeva). Među nama se razvilo prijateljstvo kroz proširenje znanja i negovanja duhovne kulture i rekli bismo povezivanje srodnih duša. Među nekima od nas se razvilo i veliko prijateljstvo.

Kao ljudska bića imamo svoj početak i kraj, rođenje i smrt. Kao neminovnost, smrt kuca na vrata svakog od nas. Nekom ranije a nekome kasnije.

Osho je o smrti govorio: *“Život je aktivna sila, a smrt je neaktivna sila. Život je pozitivni elektricitet, a smrt je negativni elektricitet, ali oni ne mogu biti odvojeni.*

Oni koji su svesni, svesni su da je smrt moguća svakog trena – već sledećeg trenutka možemo otići. Ta svesnost nam pomaže da živimo ovaj trenutak što je dublje moguće, jer smrt nam može preseći korenje bez ikakvog obaveštenja, bez ikakvog prethodnog nagoveštaja: „Ja dolazim!“ Ona samo dođe. Mi to saznamo tek kada se dogodi, ali to i nije najveća nesreća. Najveća nesreća je ta da kada imamo šansu i mogućnost da živimo, mi ne živimo – mi to odlažemo...

Smrt je stalno podsećanje: „Ja mogu doći svakog trenutka. Budite pripremljeni.“ A šta je priprema? Priprema je: živimo život potpuno, snažno, izgarajmo u tome tako da nema negodovanja kada smrt dođe, nema gundanja. Mi smo sasvim spremni, jer smo u potpunosti proživeli ovaj život, upoznali smo sve njegove tajne – nema više nikakvog smisla da živimo. Smrt je došla baš u pravi čas, kada smo i sami pomislili da ćemo umreti. Ja nazivam onu smrt savršenom koja dođe u trenutku kada pomislimo: „Dosta je...”

Citat od nepoznatog autora: *“Zašto bi iko želeo ostati u fizičkoj stvarnosti kada je njegov posao završen i on se približava Svetlu? Razmislimo o tome. Nama je to često zagonetno, iako smo i sami bili ljudi i sećamo se straha. Zaista je teško razumeti upornost kojom se vežemo na umiruće i već beskorisno obličje, kada takva radost i Svetlost čekaju pri izlazu.*

Uvek smo tamo da bismo zaželeli dobrodošlicu onima koji izlaze; zato napuštajmo svoja tela raširenih ruku da bismo ušli u zagrljaj. Niti jedna duša ne dolazi u primarnu stvarnost bez pratnje. Ako se zemaljska dimenzija napušta naglo, tako da ne shvatate svoju stvarnu situaciju, treba vam da ugledate biće koje nalikuju čoveku. Da odmah ugledate duha, ne biste se osećali prijatno. Ima nas koji smo se dobrovoljno javili da duši, koja se oslobađa iz tela, pomognemo u snalaženju u novom stanju postojanja. Kada se duša snađe, dolaze Vodiči. Prizor zavisi od vere. Može se raditi o osvetljenom Budi, Hristu ili drugoj svetoj pojavi, ali uvek će to biti Svetlo. Duša će tada biti odvedena tamo gde treba ići i gde, u najdubljem nivou svoga postojanja, želi ići...”

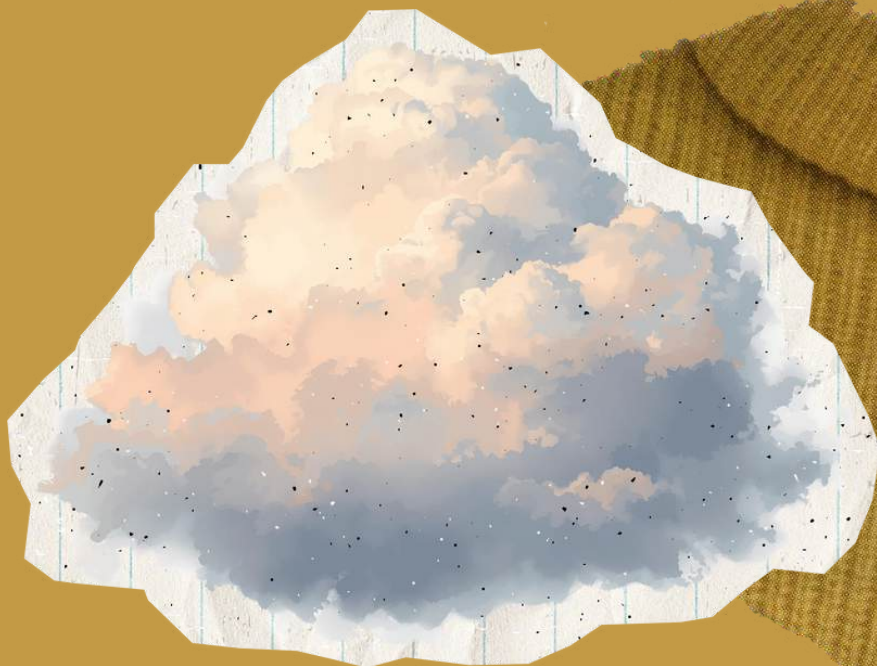
Dragi prijatelji, tema o smrti u našem Uvodniku dodirnula nas je povodom odlaska jednog od naših velikih prijatelja Tajnog Začina, predavača i autora tekstova u ovom časopisu: **Predraga Peđe Mihailovića.** Veran pratilac i učesnik u realizaciji svih naših ideja, naš dobri drug, brat i prijatelj napustio je ovozemaljsko življenje pre nekoliko dana. Sigurni smo da je duhom i dalje sa nama, da nas posmatra i na svoj način učestvuje u realizaciji svih naših ideja.

Neka Ti je večna slava i hvala, dragi naš Peđa.

Branislav Denis Božović i Dragan Đurić

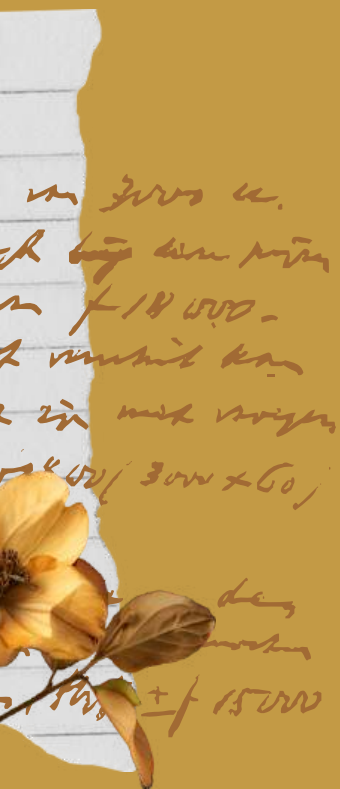

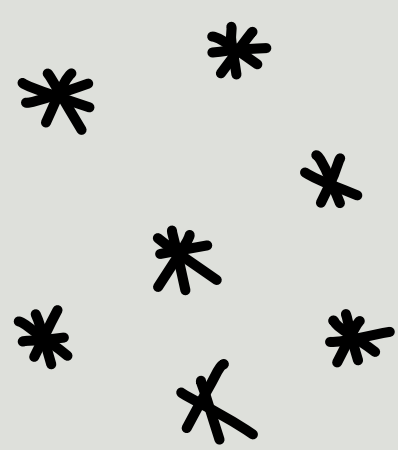

Halil Džubran

MOJA ME DUŠA POUČAVALA

Halil Džubran

MOJA ME DUŠA POUČAVALA

Moja me duša poučavala pa me naučila da ljubim ono što drugi mrze, naučila me iskrenosti koju drugi nemaju pa mi je objasnila da ljubav nije odlika onoga ko voli, već voljenoga. Pre nego što me duša tome naučila, ljubav za mene beše tanana nit razapeta između dva bliska kolčića, a sada je ona za mene aureola bez početka i kraja, koja obuhvata sve što postoji i koja se lagano širi da bi obuhvatila sve što će biti.

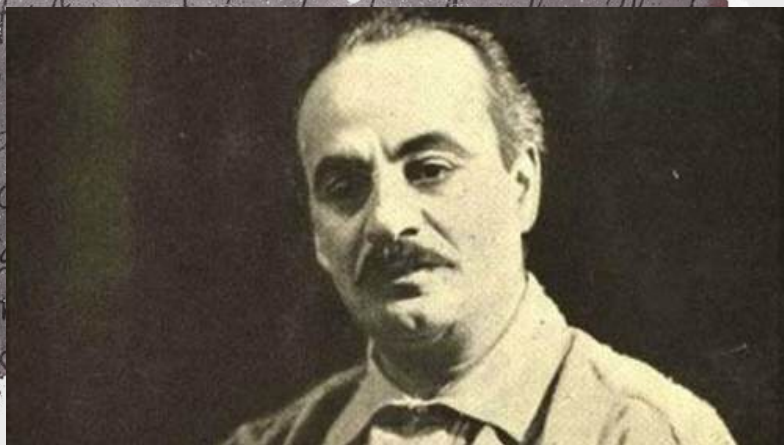
Moja me duša poučavala pa me naučila da vidim lepotu prikrivenu u formu, boju i ljušturu; naučila me da sa razumevanjem gledam ono što ljudi smatraju ružnim, tako da mi se ono lepim ukazuje. Pre nego što me duša tome naučila, na lepotu gledah kao na zrake što trepere među stubovima dima i zatim iščezavaju. Sada vidim samo ono što zrake prosipa.

Moja me duša poučavala pa me naučila da osluškujem glasove koji ne dolaze s jezika, niti u vidu krika iz grla. Pre nego što me duša tome naučila, čula mi bejahu zakržljala i čuo sam samo buku i galamu. Sada se tišinom naslađujem, čujem kako njena dubina peva himne vremenu, hvalospeve svemiru i kako objavljuje tajne onostranog.

Moja me duša poučavala pa me naučila da pijem ono što se ne cedi, niti u čaše toči, što se rukama ne podiže, niti usnama dotiče. Pre nego što me duša tome naučila, moja žeđ bejaše poput slabe iskre na vrhu brega od pepela; gasio sam je vodom iz rečice, ili gutljajima soka. Sada mi je čežnja postala čaša, silna želja piće, osamljenost pijanstvo. Još nisam i nikada neću svoju žeđ ugасiti. U toj neugasivoj žeđi ipak ima večite radosti.

Moja me duša poučavala pa me naučila da dotičem ono što nije ni telesno ni kristalno, i objasnila mi da je ono što se čulima opaža samo polovina shvatljivog, da je ono što imamo samo deo onoga što želimo. Pre nego što me duša tome naučila, tražio sam toplotu kada mi je bilo hladno, hladnoću kada mi je bilo toplo,

i - oboje kada sam klonuo. Sada su se moji skriveni pipci pretvorili u tananu maglu koja obuhvata sve vidljivo na svetu da bi se izmešala sa onim što se ne vidi.

Moja me duša poučavala pa me naučila da udišem ono čime ne miriše aromatično bilje, niti se širi iz kadionica. Pre nego što me duša tome naučila, tregah za mirisima po vrtovima i kadionicama. Sada udišem ono što se ne može zapaliti, niti ga voda može potopiti. Punim grudi mirisnim dahom što dolazi iz bašti ovoga sveta, ali ga ne nosi ni jedan povetarac ovoga vazduha.

Moja me duša poučavala pa me naučila da uzvikujem: Evo me ponizan pred tobom – kada me doziva Nepoznato i Neizvesno. Pre nego što me duša tome naučila, reagovao sam samo kada me poznati glas dozivao i išao sam samo poznatim, utabanim stazama. Sada mi poznato služi samo kao jahaća životinja koja me nosi ka nepoznatom; ono što je lako koristim kao merdevine da bih dosegao Neizvesno.

Moja me duša poučavala pa me naučila da vreme ne merim rečima: Ovo bejaše juče, ono će biti sutra. Pre nego što me duša tome naučila, prošlost zamišljah kao nepovratno vreme, a budućnost kao doba do kojeg neću stići. Sada znam da je u trenu sadašnjosti svo vreme, sa svime što nosi i što će doneti.

Moja me duša poučavala pa me naučila da ne ograničavam prostor rečima: Ovde, tu i tamo. Pre nego što me duša tome naučila, kada bih se našao na jednom mestu na Zemlji, mislio sam da sam daleko od svakog drugog mesta. Sada znam da mesto koje zauzimam obuhvata sva druga mesta, da prostor u kojem sam sadrži sve druge prostore.

Moja me duša poučavala pa me naučila da bdim dok su svi usnuli, da spavam dok su svi budni. Pre nego što me duša tome naučila, ne obraćah pažnju na njihove snove u svome kratkom snu, niti su oni marili za moje snove dok su bili budni. Sada na krilima letim u svome snu dok me oni gledaju, i oni lete u svojim snovima dok se ja radujem njihovom izbavljenju.

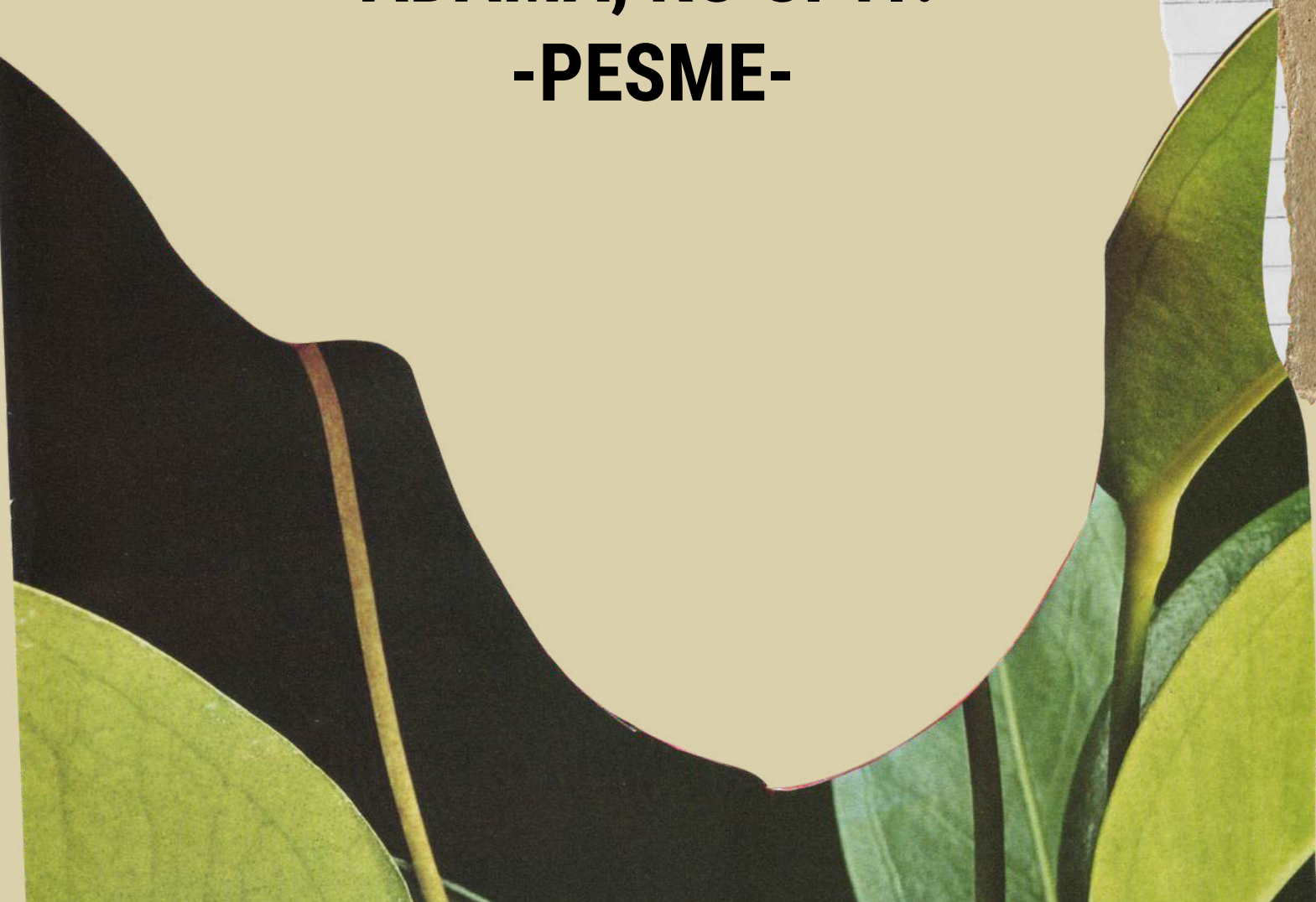

long in 3000 u.
much long in 1000
in 18000.
great much in
with in 10000
- 18000 (3000 x 60)
16000.

and in, the in the
it born in long, much
upset, 18000 + 15000

Aleksandra Šarenac

ALHEMIJA, BUĐENJE ADAMA, KO SI TI? -PESME-

ALHEMIJA

Ja te dišem i osećam
iako te nikada nisam srela.
Ti si moj duh
sa obrisima živog čoveka.
I znam da će doći dan,
možda baš kao ovaj,
kišovit i tmuran,
kada će tvoj dolazak
najaviti pobedu Sunca.
Ali ti nećeš doći da kraljuješ
i praviš roblje od one
koja život rađa.
Ti ćeš doći da stolujemo
zajedno i večno,
kako i dolikuje
Suncu i Mesecu u nama.

KO SI TI?

Jesi li ti ja ili sam ja ti?
Jesmo li bili Jedno,
pre nego smo se sreli
u ovom lavirintu vremena?

Ko si ti?
Jesam li ja ti ili si ti ja?
Odras mog ogledala.
Varka, koja nikada
nije ni postojala.

Ko si ti?
Jesi li ti ja ili sam ja ti?
Senka mog uma.
Platonova pećina koja
krije tajnu Univerzuma.

Ko si ti?
Jesi li ti ja ili sam ja ti?
Jesmo li mi Ljubav?
Onaj deo puzzle koji fali
da Celina bude potpuna?

Ko si ti?
Jesam li ja ti ili si ti ja?
Ako jesi - kako to da
izvan mene si?
Ako si? Jesi li?

BUĐENJE ADAMA

U noćima punog meseca,
kada se Lilit u meni probudi,
sve sile i ovog, i onog sveta,
biće na strani moje ljubavi.

Predaj se, Jedini...

Uspavaj Evu koja ti se pokori
i pođi sa mnom putevima ljubavi.
Ne plaši se da budeš ono što jesi.

Pljuni na laž, istinu prigrli.
Iskoči iz udobnosti u kojoj životariš
i suoči se sa divljinom u sebi.
Čekam te na najtanjoj grani misli.

Spotakni se, padni,
dozvoli sebi bar jednom slobodu
o kojoj smo zajedno sanjali.

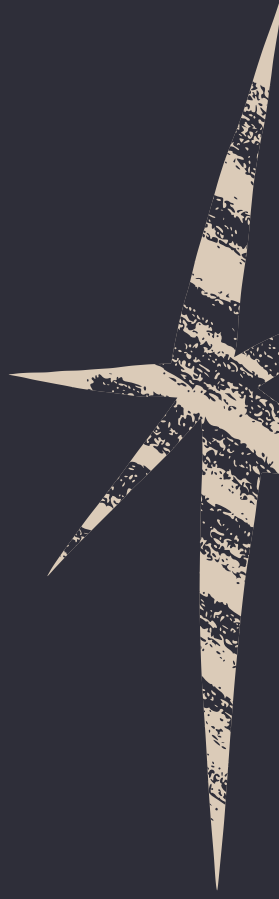
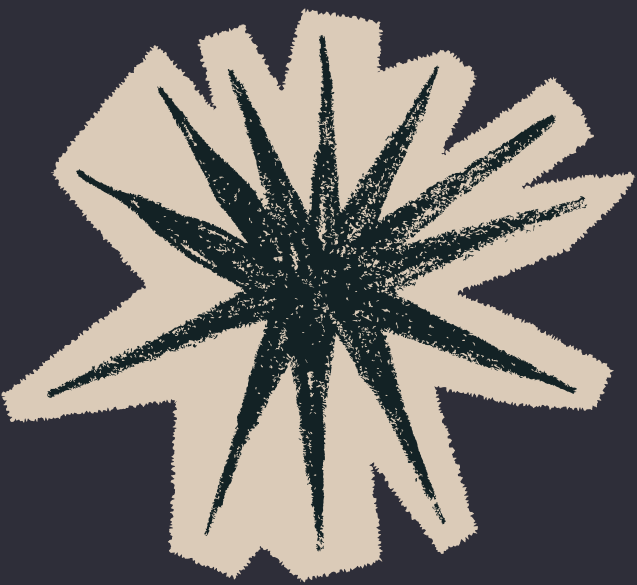
Da bi poleteo moraš ustati.
Raširi krila na koja si zaboravio
u večnosti.

Veruj da možeš, veruj da znaš
i tvoja duša će se vinuti.

Čekam te u najskrovitijoj tajni
da me dohvatiš, napokon uhvatiš.

Hajde, Adame, budi se,
vreme je da se sa sobom suočiš.

Nebojša Nikolić

DUŠA U MASONERIJI
XXI VEKA

Ni posle tri veka i preko 50000 napisanih knjiga i spisa o slobodnom zidarstvu, ne mogu se dati tačni odgovori na pitanja kada je nastalo, ko su osnivači i koji je pravi razlog stvaranja. Adepti koji su ga stvorili su ostali u senci, kao što je to od osvita vremena i postanka čoveka uvek i bilo.

Slično je sa pitanjem šta je duša masonerije, šta je njena tačka u krugu. Odgovor je pre više od 100 godina ponudio jedan od najvećih pisaca i mistika masonerije Volter Leslie Vilmšurst. Prvo je postavio pitanja. Da li je to mogućnost sticanja socijalnih kontakata? Vladavina svetom? Kićenje stepenima i medaljama? Dobrotvorna delatnost?

Evo njegovog odgovora:

„Budući razvoj i važnost Reda zavisi od toga kako njegovi članovi gledaju na njegov sistem. Ako ga ne produhove, oni će ga sve više materijalizovati. Ako ne uspeju da protumače njegovu skrivenu sadržinu, ne uđu u razumevanje suštine njegove filozofije i ne prevedu njegov simbolizam u ono što on zaista znači, zameniće senku sa predmetom koji je baca, zameniće ljusku sa jezgrom zrna i učiniće profanim ono što je bilo određeno da bude sredstvo duhovne pouke i milosti. Danas Savez više trpi od nedostatka podučavanja nego želje da se nauči smisao Slobodnog zidarstva.”

Duša masonerije je znanje. Mistično znanje skriveno u ritualima, simbolima i poukama, znanje koje daje odgovore na pitanja o smislu postojanja: ko sam, odakle dolazim i gde idem. To je uzvišena nauka o samospoznaji, samopromeni i putokaz ka završetku točka rađanja i umiranja, o povratku kući i ponovnom spajanju sa Velikim neimarom.

Definicija koja objašnjava svu lepotu i značaj masonerije potiče od još jednog velikog mistika masonerije, Artura Edgara Vejtija. Ona glasi: Masonerija čuva sećanje o padu koji je zadesio čoveka i čovečanstvo u pradávná vremena i oporavku i regeneraciji koja će neminovno nastupiti.

Slobodno zidarstvo čuva tajni put te regeneracije. To je priča o gubitku i povratku Majstorske reči. Adamovskom grehu i povratku u raj.

Albert Pajk u knjizi Moral i dogma kaže: *“Kroz velove svih hijeratičkih i mističnih alegorija drevnih dogmi, ispod zastora svih svetih zapisa, u ruinama Nineve i Tebe, na trošnim zidinama drevnih hramova, pocrnelim licima sfingi u Egiptu i Asiriji, na monstruoznim i predivnim slikama koje Vede prevode za vernike u Indiji, čudnim simbolima naših starih knjiga Alhemije, u prijemnim ceremonijama svih misterijskih udruženja, nalazimo tragove doktrine svuda iste, i svuda pažljivo skrivene. Okultna*

filozofija je bila uzgajalište svih religija, tajna poluga svih intelektualnih sila, ključ svih Božanskih nepoznanica, i apsolutna kraljica društva u epohama u kojima je bila isključivo rezervisana za podučavanje sveštenstva i kraljeva."

Prilikom Inicijacije u masoneriju se eksplicitno kaže da ćemo dobiti znanja tih Drevnih misterija i označava se slobodno zidarstvo kao čuvar misterijskih učenja o kojima Pajk govori. U drugom stepenu ritual nas podučava da odbacimo srebroljublje, vlastoljublje i slavaljublje. Šta nam onda ostaje, ako odbacimo temelje postojanja u savremenoj civilizaciji?

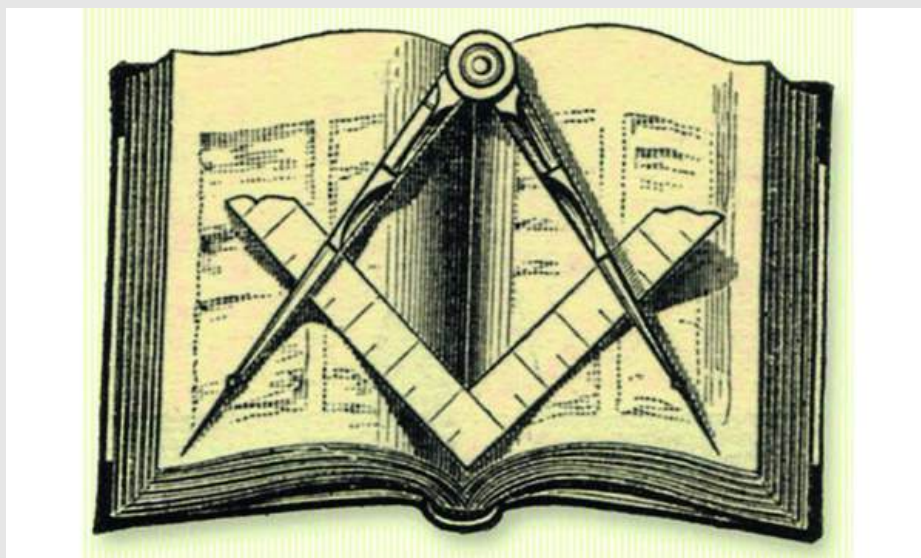
Ostaje sama suština, probuđena Božanska iskra u čoveku, naša duša, tačka u krugu koja nas tiho zove ka Bogu. Ritual dalje nastavlja. Umesto, budi i umri, moraš prvo umreti da bi bio. Sebična ljudska priroda mora umreti ili biti temeljno i potpuno promenjena, transmutirana kako to kažu alhemičari, u čistu ljubav koja je karakteristika Tvorca i naše duše.

Sve je rečeno, ali malo ko je ostao da to protumači i prenese dalje. Kako Braću koja teže doživotnom vlastoljublju osvestiti, spustiti sa njihovih visina na drugi stepen kako bi ih svetlost ovog stepena bar malo otreznila i kako bi odbacili vlastoljublje, srebroljublje i slavaljublje? Po meni, nikako. Ako neko nema uvo da čuje ni oko da vidi duhovne istine, za njega će Bratstvo uvek biti potraga za profanim vrednostima moći i uticaja. Ne može se sa 5 čula tumačiti nešto što nije sa ovoga sveta. I to ritual kaže.

Nikada se masonerija kao danas nije susrela sa tako ozbiljnom pretnjom nestanka kao danas. Preživela je papske bule i progone, satiranje od strane fašista i komunista. Međutim, od kraja prošlog i u ovom veku broj članova se drastično smanjio i to u zemljama koje su bile stubovi nastanka i razvoja slobodnog zidarstva. U Americi se sa 4.5M pedestih godina prošlog veka broj sveo na oko 1.3M. U Francuskoj sa 100 000 na manje od 40 000, u Engleskoj sa 270 000, 2007. godine na 204 000, 2016. godine. To je problem koji muči savremene umove masonske misli.

Uzrok je gotovo potpuni gubitak duhovnosti u slobodnom zidarstvu, na šta je Vilmsurst upozorio pre sto godina. Čak je dat i naziv u šta smo se pretvorili, u Ritual viljuške i noža, Fork and knife ritual i Stepene viljuške i noža. Skupljamo se da bi jeli i pili, gomilali značke na grudima i stepene. Ljuštura bez ikakvog sadržaja. Bratstvo se toliko isprofanisalo da su nestali u njemu mistici koji bi čuvali iskru duše i povratka Bogu.

Međutim, oduvek je nedostatak znanja bio prisutan u slobodnom zidarstvu o čemu svedoče zapisi velikih masonskih umova kroz vekove. U XVIII veku je o tome govorio Preston, u XIX Pajk, u XX veku Vilmshurst.

Vilijam Preston, tvorac savremene masonerije i njen najveći sin, u drugoj polovini 18. veka i početkom 19. veka je sam krenuo u reformaciju masonerije, menjanje rituala i pisanje pouka za tri stepena. Masonska edukacija koju danas poznajemo je Prestonovo delo. Bio je izuzetno nezadovoljan stanjem u kom se masonerija nalazila. Karakterisao je kao sirovu i nesavršenu, iskvarenu od strane neznalica koji su na pogrešan način implementirali Stare Dužnosti i Drevne Međaše. Stvorio je kurseve sa poukama za sva tri stepena. Po dvanaest predavanja je objašnjavao svaki stepen, a o svom trošku je angažovao obučene predavače koji su putovali po zemlji i držali kurseve. Sve pouke je skupio u knjigu *Illustrations of Masonry* koja i dalje pored Andersonovih konstitucija stoji u gotovo svakoj loži u Engleskoj. Doživela je dvadeset izdanja u Engleskoj i šest u Americi i prevedena je na skoro sve jezike. 2017. godine moja bivša Loža Dositej je prevela na srpski jezik i izdala ovu knjigu. Preston je uz najveće počasti sahranjen u Katedrali Svetog Pavla u Londonu, a velika Loža Engleske Prestonu u čast i dalje svake godine odredi po zasluži predavača koji ide po svetu i širi Prestonovu slavu. On je počeo da dolazi i u Srbiju, što je takođe Loža Dositej inicirala, a Velika Loža preuzela.

Savremena masonerija prosto vapi za novim Prestonom. On je bio živi dokaz da energija jednog čoveka može pomeriti planinu i to u vreme kada nije bilo interneta već je on sa svojim timom stizao u najskrivenije kutke da bi predao baklju znanja.

U periodu nastanka slobodnog zidarstva, mislim prvenstveno na 16 i 17. vek, ne na zvanični početak 1717. godine, zbog mističnih učenja se gubila glava.

Stisak katoličke crkve je bio strašan, pa se posle buđenja duhovnosti zapadnog čoveka u vreme renesanse, ponovo ušlo u mrak sličan srednjem veku. Zbog toga su drevna znanja morala biti čuvana u hermetički zatvorenim krugovima i tajnim društvima. Direktan kontakt sa Bogom, što je jedan od tri aksioma zapadnog misticizma, nije bio dozvoljen, morao je postojati posrednik u vidu crkve. Sve ostalo je smatrano strašnim zločinom. Mi ne možemo ni da pretpostavimo koliko je umeća i hrabrosti našoj Braći u to vreme bilo potrebno da očuvaju drevna misterijska znanja. Alhemičari su izmislili čitav sistem simbola i navođenja na pogrešan put neiniciranih.

Danas je sve potpuno drugačije. Sa nekoliko klikova na internetu dobiju se informacije o duhovnosti kakve su bile nezamislive. Kako masonerija da preživi konkurenciju virtuelne stvarnosti, a da pri tome sama ne poseduje potrebnu duhovnost? Nikako. Bar ne u brojnosti kakvu je nekad imala. Broj članstva se povećava samo u regionima sveta gde je prisutan nedostatak demokratskog društva, kao što su na primer afričke zemlje. Ili Srbija. Bez tendencije očuvanja duhovnog znanja.

Zašto je uopšte duhovno znanje toliko bitno u 21. veku za masoneriju, zašto se ne bismo reformisali u poluprofano udruženje, ka čemu i globalno i u Srbiji idemo? Pokušaj povećanja članstva zarad širenja uticaja. Međutim, to neće biti moguće na duže staze, ni zbog suštine slobodnog zidarstva kao čuvara baklje drevnih misterija ni zbog evolucije čoveka.

Kabala evoluciju čoveka i civilizacije povezuje sa razvojem ljudskih želja. Na početku je postojala želja za opstankom i preživljavanjem, manifestovana potragom za hranom i reprodukcijom. Nakon toga, javila se želja za posedovanjem i bogatstvom. Nije bilo dovoljno zadovoljiti osnovne potrebe, već gomilati materijalna dobra. Kada je čovek i time ovladao, pojavljuje se potraga za moći, što takođe nije donelo ispunjenost i sreću. Evolutivni napredak dovodi do želje za

znanjem, tako da je za kratko vreme napravljen ogroman tehnološki i svaki drugi napredak. Vekovi patnje, strahova, besa, ratova, nesigurnosti su kao krajnji efekat imali shvatanje da ništa materijalno ne može zadovoljiti čoveka. Javlja se ultimativna želja, želja nad željama - potraga za duhovnošću. To je upravo sadašnji trenutak, započet po Kabali početkom XX veka, u kome sve više ljudi shvata da im ni položaj u društvu, ni pare, ni moć ne donose mir i kreću u potragu za duhovnim znanjem.

Mi imamo privilegiju da živimo u posebnom periodu duhovne evolucije, iako brojni ratovi i razaranja to ne bi potvrdili. Zbog toga se kabalističko znanje širi izuzetnom brzinom. U njoj savremeni čovek pronalazi odgovore na pitanja koja ga tište i počinje da shvata smisao postojanja. Kako masonerija ovome da konkuriše? Moramo takođe biti svesni izuzetnog uticaja istočne misli koja u vreme nastanka masonerije nije postojala, a kojom je zapadni čovek veoma privučen.

Procene savremenih duhovnih učitelja su da 1 od 10 000 ljudi krene duhovnim putem. Kako se izboriti za to da takav čovek dođe i što je još važnije ostane u masoneriji, a ne pobegne razočaran iz nje glavom bez obzira, što je najčešći slučaj?

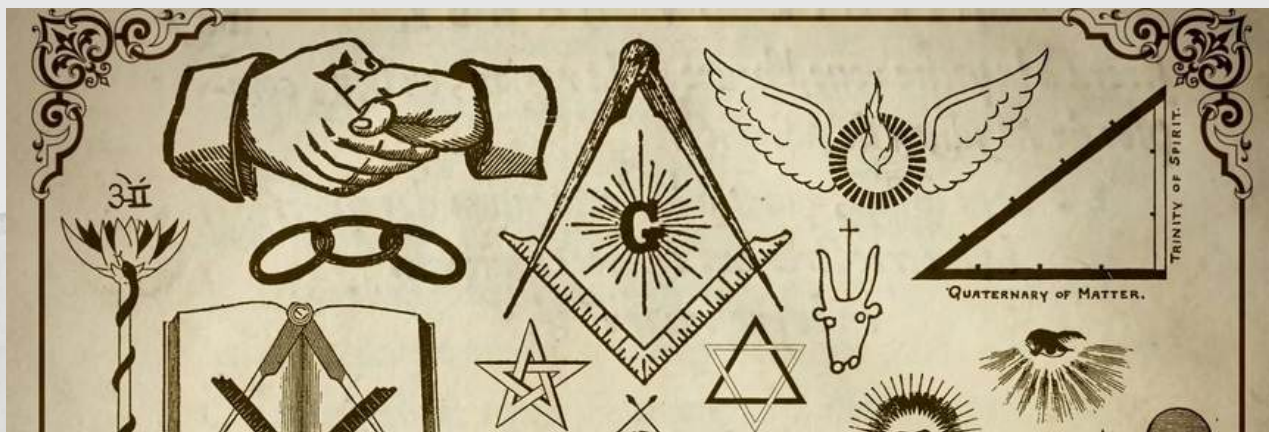
Šta se u stvari desilo? Masonerija je postala ruina drevnih misterijskih sistema kojima su pripadali najmudriji, najskromniji, najduhovniji predstavnici svog vremena. Citirao bih opet Brata Alberta Pajka koji je posvetio život traganju za drevnim znanjima, proučavanju misterija, njihovih simbola i rituala, tražio vezu sa počecima Masonerije i pokušao da ih ponovo utka u slobodnozidarske rituale: "Masonerija je samo nesavršena slika briljantnosti Misterija, ruina njihove grandioznosti, i sistem koji je doživeo progresivno propadanje kao posledicu socijalnih kretanja, političkih okolnosti i ambiciozne imbecilnosti onih koji su pokušali da ga usavrše." Moje reči po grubosti Pajkovih deluju kao pesmica!

Šta nam je onda činiti da slobodno zidarstvo sačuvamo u vremenu najvećeg izazova po njegov opstanak? To je pitanje koje zaokuplja najveće masonske umove danas. Da li postoji rešenje za spas masonerije u 21. veku?

Preneo bih kako su tom problemu pristupili u Americi, masonskoj tvorevini čiji su founding fathers, ili očevi osnivači, gotovo svi bili masoni, predvođeni ocem američke nacije Džordžom Vašingtonom.

Duboko svesni gore navedenih izazova, Braća sa druge strane Atlantika su ovom problemu pristupila na vrlo konkretan način. Pokušajem obnove i očuvanja duhovne iskre u masoneriji. Osnovana je *Masonic restoration foundation*, Fondacija za obnovu masonerije, koja radi pod okriljem Velike Lože sa ciljem širenja znanja i podrške Braći koja imaju iskrenu želju za stvarnom obnovom masonerije i duhovnim putem.

Ključni trenutak se desio 2012. godine kada je objavljena knjiga *Observing the Craft*, Brata Endrju Hamera, jedinstveni slobodnozidarski manifest XXI veka, koja je dala analizu stanja i put mogućeg rešenja za obnovu masonerije. Nakon toga u svakoj američkoj državi je osnovana uglavnom po jedna tzv. *Observant loža*, čiji članovi su brižljivo birani i čiji je jedini cilj očuvanje masonske duše. Braća putuju stotine kilometara samo da bi došli na rad i susreli se sa Braćom istih afiniteta.

Imao sam tu čast da mi jedna od tih loža, Ezoterika iz Sijetla uputi poziv da im budem zoom gost i predstavim svoju knjigu o Kabali. Slobodno mogu reći da je to najljepše masonsko iskustvo koje sam imao u životu. Ostali smo satima na tom zoom radu, koji je počeo uvodnom besedom o duhovnosti u masoneriji njihovog gurua da tako kažem, Brata koji ima 85 godina i koji je preko 50 godina u Bratstvu. Svaku njegovu reč sam mogao da potpišem. Onda su se rasplamsale razne teme o duhovnosti, od hermetizma do zen budizma, meditacije i joge do masonskih simbola.

Pričali su mi kako se jednom godišnje susreću sa Braćom iz drugih Observant loža, kako kolima putuju hiljade kolometara da bi napojili duše na tim okupljanjima. Toliko sam bio oduševljen susretom da sam ih zamolio da održimo zajednički rad sa Ložom Dositej. To se i desilo i oni su nam napravili prezentaciju svog nastanka, izazova sa kojima su se sretali i ciljevima rada. Nekoliko puta su naglasili značaj čuvanja Zapadne kapije, to jest pažnje i opreza u prijemu novog Brata. Oni ga dve godine testiraju da li je za njih, pozivaju na okupljanja, prate njegova interesovanja, knjige koje čita. Jedan pogrešan izbor, kažu da može značajno narušiti konstrukciju koju su sa toliko energije izgradili. Koga zanima, imam snimak tog rada i rado ću ga podeliti sa svima koji žele da ga vide.

Moj zaključak je da je ovakav način jedini u cilju očuvanja drevnog slobodnog zidarstva kao misterijske škole. To ne može biti masovan sistem, već nešto slično ovome što mi danas u Kragujevcu radimo. Kroz nekoliko sita prosejana Braća sa iskrenom željom za duhovnim putem, sklonjena od glavne struje, koju ja zovem "tompus masonerija" u srpskim uslovima. Nek mi ne zamere Braća ovde koja puše tompuse, zna se na koga mislim.

Nek nam Veliki neimar da snage i mudrosti da napravimo takvu oazu po uzoru na Braću iz Amerike, u mnogo težem društvenom okruženju u odnosu na njihovo, a samim tim i reflektujućoj situaciji u bratstvu u Srbiji.

Rekao sam!

Jevđenije Đokić

**VIDI ŠTA SU NAM URADILI
SA PAŽNJOM...**

Kako su nam velike tehnološke kompanije 'ukrale' pažnju...

Šta se to dešava sa našom pažnjom u ovom vrlo novom digitalnom svetu? Kada smo poslednji put pročitali neku knjigu koja ima više stotina stranica? Opšti je utisak da nam postaje sve teže da se usredsredimo na bilo šta u nekom dužem vremenskom periodu. Pažnja nam luta sa jedne teme na drugu, sa jednog TV kanala na drugi, sa jedne internet stranice na neku novu. Bilo koji zvuk obaveštenja sa pametnog telefona dovoljan je da nas uvuče u lavirint - kad jednom počne, nastavlja se beskonačno, sve dok ne primetimo da smo proveli skoro sat vremena na svom mobilnom telefonu, a samo smo hteli da proverimo da li nam je stigla jedna poruka od prijatelja.

Hodamo ulicama pognuti, sa pogledima usmerenim na svoje telefone, ne obraćajući pažnju na to šta se dešava oko nas. Pored nas prolaze ljudi, automobili, oko nas se odvija život, ali ničega od svega toga nismo svesni. Tumaramo kroz ovaj svet kao neka vrsta digitalnih mesečara.

Izreka '**Postaješ ono čemu posvećuješ pažnju**' (pripisuje se čuvenom stoičaru Epiktetu) upozorava nas na to da naše misli, postupci i, na kraju, i naš karakter, bivaju presudno određeni stvarima, idejama i ljudima kojima posvećujemo pažnju. Svesno birajući gde ćemo usmeravati svoju pažnju, imamo mogućnost da oblikujemo svoje živote, usmerimo naš lični rast i razvoj i odredimo kakva osoba postajemo. Jednostavno rečeno, kakav nam je kvalitet pažnje takav nam je i kvalitet života.

Moć pažnje je naš najvredniji resurs, koji kao pojedinci posedujemo, ali izgleda da toga nismo svesni u meri u kojoj bi trebalao da budemo. Kao prvo, da li mi zaista znamo šta je to pažnja? Mnoge naučne discipline se, iz različitih uglova, bave proučavanjem ljudske pažnje: psihologija, fiziologija, neuronauke, filozofija, bihejvioralna ekonomija, ali čak ni unutar svake od njih nema opšteprihvaćene definicije. Postoje čitave biblioteke knjiga napisanih o tome šta je to pažnja, ali to nije naša tema. Mi ćemo se ovde zadržati na tome šta pažnja za nas znači u običnom svakodnevnom životu, i posebno, šta se sa njom dešava u ovom modernom digitalnom dobu.

U najopštijem smislu pažnja predstavlja **sposobnost usmeravanja i održavanja naših mentalnih aktivnosti u određenom pravcu**, prema određenom cilju, ali, takođe, i **sposobnost promene tog pravca i cilja**. Preko naših čula neprestano primamo i obrađujemo određene stimulanse iz okoline, usmeravamo naše mentalne aktivnosti na određeni sadržaj, zanemarujući mnoge stvari i događaje oko nas. Detaljnija istraživanja i analize Interneta i društvenih mreža su pokazala da je zadržavanje korisnika na jednoj temi sve kraće, jer informacije dolaze sve brže - previše brzo da bi se na bilo kojoj pojedinačnoj ozbiljnije zadržali. Preplavljeni smo informacijama, a što je više informacija, to se kraće možemo usredsrediti na jednu i o njoj dublje razmisliti.

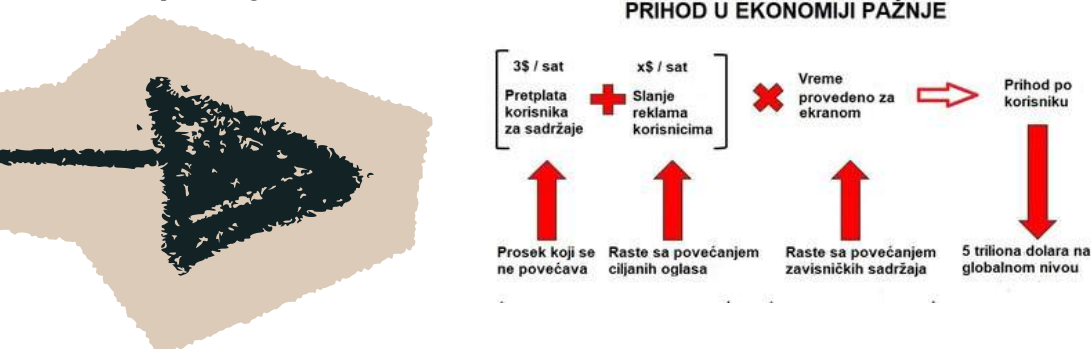
Rezultat svega toga je površnost, jer dublje promišljanje zahteva koncentraciju, vreme, povezivanje s prethodnim iskustvima, inteligentno razlikovanje istinitog od lažnog. Površnost otvara mogućnost manipulacije - postaje vrlo lako usaditi u svest ljudi neku ideju koja odgovara nečijim ideološkim, političkim ili ekonomskim interesima. Mi jednostavno nemamo dovoljno koncentracije da procenimo snagu argumenata i istinitost neke informacije. Sa ovako izmanipulisanom i smanjenom pažnjom, i pojedinačno i kolektivno, gubimo sposobnost rešavanja problema. Da bi se rešili veliki kolektivni problemi, veliki broj ljudi mora godinama biti na njih usredsređen. Ljude koji se ne mogu koncentrisati više će privlačiti pojednostavljena autoritarna rešenja.

Naša pažnja nije samo nama lično bitna za bolje snalaženje u životu, nije samo nama važan resurs. Postala je osnovna sirovinska baza za moderne tehnološke kompanije, a posebno za vlasnike društvenih mreža. Kao što su nekada, španski osvajači, prisvajali sve od bespomoćnih domorodaca u Novom svetu. Danas, digitalne platforme uzimaju podatke o našim aktivnostima prilikom korišćenja digitalnih medijskih usluga, proglase to svojim vlasništvom, i koriste kako im odgovara.

Mislakomisleno, na društvenim mrežama ostavljamo sve više činjenica o sebi, a onda se ti podaci o našem ponašanju oblikuju u proizvode za predviđanja i prodaju se firmama i institucijama koje to dobro plaćaju jer na osnovu toga lakše postižu željene ciljeve - bilo da je to bolja prodaja proizvoda ili glasanje za političku stranku. Tako nastaje nova privredna grana – **ekonomija pažnje**. Društvene mreže postaju tržište koje nikada ranije nije postojalo, koje trguje našom pažnjom, a time i našom budućnošću.

Kevin Keli, osnivač i urednik časopisa Wired, koji je svojevremeno predvideo pojavu Internet revolucije, pokazao je u svojoj knjizi "[Neizbežno](#): Razumevanje 12 tehnoloških sila koje će oblikovati našu budućnost", da sve medijske kompanije (muzika, knjige, filmovi, vesti) zarađuju prosečno samo 3 dolara po satu privučene pažnje - i to samo ako uključe visokokvalitetan sadržaj koji nas drži zainteresovanim. Ako je korisnik spreman da plati samo 3 dolara po satu, onda jedini način da se poveća prihod jeste **da se prodaje korisnik**. Preciznije tehnički posmatrano, **algoritamski obrađeni podaci o ponašanju korisnika postaju roba koja se prodaje**.

Naravno, firme čije je poslovanje zasnovano na Internetu **ciljano manipulišu pažnjom svojih korisnika** kako bi ih što duže zadržali na nekoj stranici ili aplikaciji. Što mi duže gledamo u ekran mobilnog, besciljno lutamo po internetu, što više vremena provodimo na društvenim mrežama - one više zarađuju.

Od davnina uspeh u našem pojedinačnom i kolektivnom životu zavisio je u velikoj meri od dobro osmišljenog i efikasnog ubeđivanja. U naše vreme, umrežene digitalne tehnologije su drastično proširile i pojačale **sredstva ubeđivanja na dosad neviđene načine**. Moderne tehnologije, a posebno društvene mreže tj. kompanije koje su im vlasnici, svakog dana sugestivno **usmeravaju više od 4 milijarde ljudi šta da misle i u šta da veruju**. To je verovatno najveći izvor uticaja na misli tako ogromnog broja ljudi, koji je ikada stvoren. Religije i vlade nemaju toliki uticaj na misli i ponašanje ljudi.

Ove tehnologije koriste rezultate moderne psihologije kako bi podstakle korisnike da usvoje određena uverenja, akcije pa i stilove života. Namerno su ciljano dizajnirane da sugestivno usmeravaju korisnike ka željenom ishodu. Običnom umu prosto je neshvatljivo na koje sve sofisticirane načine današnje tehnološke kompanije manipulišu našom pažnjom. Jedan od najprostijih jeste uvođenje tzv. **lajkova i srca** koje korisnici dobijaju na svoje objave na društvenim mrežama. To je zasnovano na istraživanjima psihologa **Frederika Skinera** koji je sredinom prošlog veka opisao

proces oblikovanja ponašanja nazvan **“instrumentalno uslovljavanje”**. Sistemom **nagrada i kazni** naučio je golubove i pacove da se ponašaju na tačno određen način: za svako poželjno ponašanje dobili bi hranu kao nagradu, a izostanak odgovarajućeg ponašanja značio je i izostanak nagrade.

Kreatori društvenih mreža poslužili su se rezultatima ovih istraživanja kako bi uslovljavali ponašanje svojih korisnika i što duže ih zadržali na svojim stranicama. Lajkovi i srca nagrađuju, poručuju “vidim te, važan si, sviđaš mi se”, dok izostanak lajkova govori sve suprotno, “nevidljiv si, nisi bitan”. Koliko god nam to neprijatno zvučalo, lajkovi i srca imaju isti učinak na nas korisnike društvenih mreža kao i nagrade za Skinnerove eksperimentalne zamorčice - uslovljavaju i oblikuju naše ponašanje.

Novonastala ekonomija pažnje ima značajne implikacije na društvo i pojedince. Mediji i mnogi drugi poslovni subjekti se bore za našu pažnju neprekidnim nizom bombastičnih, alarmantnih obaveštenja, prekidajući naše normalne redovne aktivnosti. Ovakve vrste prekida, distrakcija, kao rezultat imaju veoma negativne posledice na naš svakodnevni život, na odnose sa ljudima u našoj okolini, pa i na naše mentalno zdravlje.

Ako neka digitalna aplikacija ili veb stranica sa dramatičnim vestima previše privlači (takoreći krade) našu pažnju, onda mi **za nešto drugo nemamo dovoljno vremena**. To se sve dešava nauštrb našeg sna, vremena provedenog s porodicom ili trenutaka za refleksiju sa samim sobom.

Ekonomija pažnje, iako nova privredna grana, ustvari je **stara priča** - sve se svodi na novac. Ljudi su oduvek bili potrošači, ali u ekonomiji pažnje, ljudi su istovremeno i potrošači i roba koja se uspešno prodaje. Danas se privlačenje (preuzimanje, krađa) pažnje organizuje na industrijskom nivou, što dovodi do toga da **prihodi od pažnje počinju da nadmašuju prihode od realne privrede i finansija – danas su najbogatije svetske kompanije upravo one koje drže monopol na društvenim mrežama.**

Jedna opasna karakteristika ekonomije pažnje jeste da ne postoje etička ograničenja u poslovanju. Za razliku od medicine, tehnološke kompanije ne podležu Hipokratovoj zakletvi "**Ne naneti štetu**" kada daju toksično visoke doze manipulativnog sadržaja. One su sebi uzele slobodu da nanose štetu koliko god smatraju da im je to profitabilno. Sve je dopušteno ako povećava direktnu meru profitabilnosti - broj pogleda na ekranu.

Njih ne interesuje naša ljudskost, mi smo za njih samo resurs. Interesuje ih samo naše što veće angažovanje kao korisnika - što više vremena provedenog na ekranu. Ne interesuje ih što to znači da ljudi onda često završe iscrpljeni, depresivni, neproduktivni, izolovani i sa nedostatkom sna. Ili čak mrtvi - kao tinejdžeri koji izvrše samoubistvo kopirajući ponašanje samopovređivanja koje vide na objavama na TikToku.

Tehnički ne bi bilo teško ugraditi etičke parametre u njihovo poslovanje, ali zašto bi predatori podataka trošili vreme i novac na to? Oni neće dobrovoljno ograničiti svoje algoritme - konačno, zašto bi bilo koja firma svesno smanjivala svoju profitabilnost? Pogotovo ako će desetine konkurenata odmah potrčati da zauzmu njihovo mesto na tržištu.

U svemu tome ohrabruje činjenica da su pojedini doskora vodeći IT stručnjaci (Tristan Harris, Ejza Raskin i drugi), sada postali tehnološki disidenti. Sa iskustvom neposrednog učešća i poznavanja načina na koje moderne tehnološke kompanije koriste informaciono računarsko okruženje, oni sa punim kredibilitetom ukazuju na štete koje ovakva arhitektura digitalnog sveta nanosi pojedincima pa i čitavom društvu.

Oni su osnovali [Centar za Humanu Tehnologiju](#) u okviru kojeg su nedavno objavili i **Vodič za humani dizajn**. U njemu se, kao najvažnije, od dizajnera modernih tehnoloških rešenja zahteva da najpre razmotre da li su ključne ljudske osobine - emocije, pažnja, shvatanja, donošenje odluka, socijalno rasuđivanje i grupna dinamika - podržane ili su potisnute od strane tehnologija koje razvijaju. Takav pristup dodaje moralnu i etičku dimenziju dizajnu, što je bilo potpuno zanemareno u dosadašnjem razvoju digitalnih aplikacija.

Deprimirajuća je činjenica da danas mnogi od vrhunskih svetskih softverskih inženjera, dizajnera, analitičara i statističara provode sate i sate svog vremena pokušavajući da pronađu najefikasnije načine kako da usmere razmišljanje i ponašanje ljudi ka unapred definisanim ciljevima koji možda nisu u skladu sa njihovim vlastitim. Džef Hamerbaher, jedan od prvih istraživača i analitičara društvenih mreža, primetio je: **„Najbolji umovi moje generacije razmišljaju o tome kako da nateraju ljude da klikću na oglase... i to je zastrašujuće.”**

I šta sad? Šta se tu može učiniti? Da li treba da odbacimo mobilne telefone, da se odrekemo Interneta i društvenih mreža, da pobegnemo na pusto ostrvo i zaboravimo da postoji savremena civilizacija? Naravno da to nije rešenje, jer, kako je rekao Sokrat, **na put i dalje vučemo sebe**. Problem je u nama i rešenje je na nama - mi ga moramo pronaći.

Brojne naučne studije su pokazale da svaki put kada izađemo iz fokusa aktivnosti koju obavljamo, treba nam oko 23 minuta da se u potpunosti vratimo na staro. Svaki put kada nam je koncentracija prekinuta, proces se restartuje i koristi (dodatne) kapacitete našeg mozga, što znači da malo po malo mi bivamo izmoreni različitim ometanjima, tzv. distrakcijama. Distrakcija je, dakle, svaka radnja koja nas prekida i odvlači od onoga što zaista želimo da uradimo.

Ovde je bitno zapaziti da nešto ne možemo smatrati da je distrakcija ako ne znamo od čega nam to odvlači pažnju. A da bismo to znali moramo planirati naše aktivnosti - ako nemamo plan aktivnosti, nikako ne možemo znati razliku između onoga što smo nameravali da uradimo i onoga što nam je odvlačilo pažnju. Sa detaljnim planom u ruci uvek ćemo **znati razliku između onog što osnažuje našu pažnju i onog što nam odvlači pažnju**.

Naravno, postoje razni načini da se izborimo sa ometanjima - možemo skloniti aplikacije društvenih mreža sa početnog ekrana ili isključiti pametne telefone i odložiti ih u fioku. Takođe, možemo koristiti softver za blokiranje oglasa i drugih vrsta ometanja, ali sasvim je jasno da su ovi alati kao pomoćni točkovi na biciklu. Oni su samo polazna tačka - mogu pomoći u izgradnji samokontrole, ali na kraju, pomoćni točkovi moraju da se skinu. Moramo se naučiti da kontrolišemo sopstvenu pažnju bez oslanjanja na spoljna pomagala.

Svi koraci koje možemo preduzeti kao pojedinci nisu dovoljni. Ovo je sistemski problem, a sistemski problemi mogu se rešiti samo sveobuhvatnim sistemskim zahvatima. Tu dolazi do izražaja uloga državne regulative. Međutim, vlasti beznadežno kasne sa politikama koje bi primorale tehnološke kompanije da uključe etičke smernice. Naši političari slabo razumevaju sa čime se suočavaju.

Jedan pozitivan primer nalazimo u Kini. Kineski tehnološki gigant **ByteDance** je lansirao i **TikTok** i njegovu varijantu za domaću upotrebu **Douyin**. Kineska vlada je donela stroge mere za smanjenje sadržaja koji podstiču zavisničko ponašanje dece i mladih, tako da je TikTok postao globalni centar (u mnogo čemu problematične) zabave, a nasuprot tome, **Douyin** je na domaćem terenu promenio svoj fokus **sa čiste zabave** na prevashodno **obrazovne sadržaje**.

U javnosti je široko rasprostranjeno mišljenje da nikakvi drugačiji ekonomski modeli u ovoj oblasti nisu mogući, što stvara osećaj bespomoćnosti i očaja. Ali situacija nije beznačajna - već se pojavljuju ideje za nove oblike poslovnih modela u kojima bi obični korisnici digitalnih usluga bili u boljem položaju – bili bi istovremeno i kupci i prodavci. Oni će biti plaćeni za svoje podatke i istovremeno će plaćati usluge koje zahtevaju podatke od drugih.

Jasno je da ne treba očekivati da će velike tehnološke kompanije ovo same hteti da sprovedu. Potrebne su sistemske društveno-političke promene. Ovde bi bila ključna uloga države da uspostavi zakonski okvir za ovaj koncept '**dostojanstva podataka**', što bi predstavljalo i osnovu za ljudsko dostojanstvo u digitalnoj eri. Za dostojanstvo podataka upotrebljavaju se i drugi termini kao "podaci kao rad" ili "nematerijalni rad".

Na taj način bi se celokupna arhitektura digitalnog sveta postepeno promenila i postala transparentnija i manje nepoštena. Ovo predstavlja jedno održivo [rešenje](#) problema prekomerne i neodržive koncentracije moći u digitalnom, a samim tim, i u realnom prostoru.

Oslobađanje ljudske pažnje postaje ključna **moralna i politička borba našeg vremena**. Njen uspeh je **preduslov za uspeh gotovo svih drugih borbi**. Zato imamo obavezu da ovaj sistem pametne a neprijateljske ubeđivačke tehnologije prepravimo **pre nego što on prepravi nas**. To zahteva da se **osmisle novi načini govora i razmišljanja o problemu**, kao i da se **prikupi hrabrost** neophodna za angažovanje u tom pravcu.

Pozitivan ishod nije verovatan ako ne obratimo pažnju na stvari koje su nam važne i ne počnemo da postavljamo suštinska pitanja: **šta znači biti čovek u tehnološkom svetu i kako da moderne tehnologije unapređuju našu ljudskost umesto da je umanjuju**. U suprotnom, život će nam biti u potpunosti opisan duhovitim cinizmom jednog savremenog aforističara: „Pokušao sam živeti, ali nešto mi je odvratilo pažnju”.

Omraam Mikhaël Aïvanhov

JESENJI EKVINOCIJ

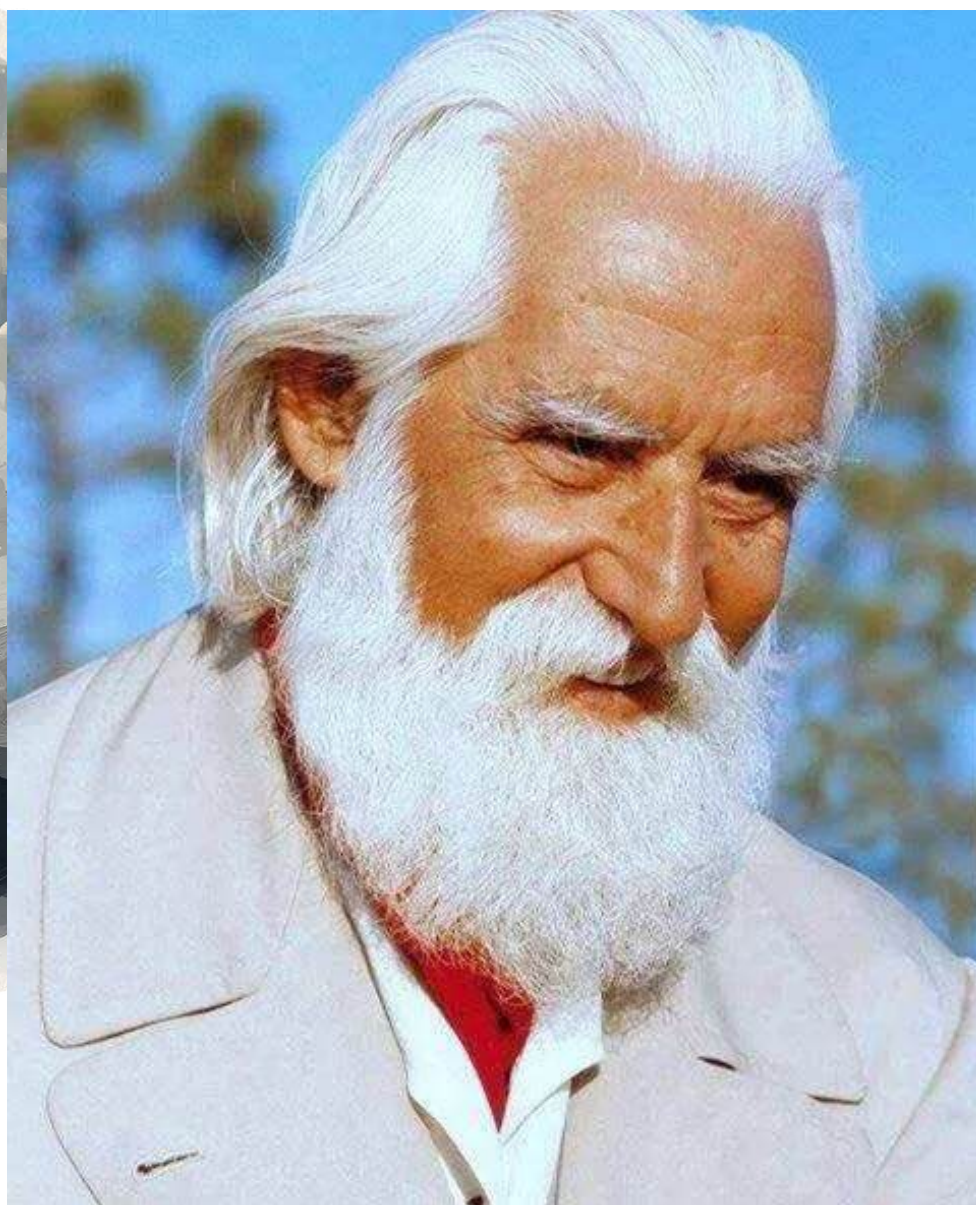

JESENJA RAVNODNEVNICA

22. septembra događa se jesenji ekvinocij - jesenja ravnodavnica, kojom predsedava arhanđel Mihailo. Sunce ulazi u znak Vage, otvarajući tako novo razdoblje. Plodovi otpadaju sa drveća ostavljajući ljuske, žitarice se sortiraju za jelo ili se čuvaju za kasnije sađenje, tako da ciklus počinje ponovo.

Taj rad odvajanja i razvrstavanja koji se odvija u prirodi, ne tiče se samo vegetacije: tiče se čoveka i njegove sudbine. Kao što se plod odvaja od stabla, a seme od ploda, duša se jednog dana odvaja od tela. Telo je pokrov duše, a duša je seme koje je posejano gore, u Nebo. Onog dana kada plod ljudski sazre, ne sme pasti na zemlju kao seme biljke, nego naprotiv, da poleti u nebo.

Momo Cvijović

GRUPNI PORTRET SA ALEKSANDROM PETROVIĆEM

"Tačno shvatanje jedne stvari i nerazumevanje iste stvari ne isključuju potpuno jedno drugo."

Kafka, Proces

Poznato je, još od onog u zapadnoj civilizaciji najranije zabeleženog susreta između Solona i lidijskog kralja Kreza, da se u susretima vladara, vojskovođa i državnika sa jedne, i pesnika, filozofa i umetnika, sa druge strane, izuzev poneke anegdote, ne dogodi ništa. Poznati su i razlozi zašto je to tako: za razliku od onih prvih koji se bave stvaranjem istorije, ovi drugi ulažu napore da nam tu istoriju učine podnošljivom.

Prošlo je trideset godina od smrti Aleksandra Saše Petrovića, jednog od najvećih prethodnika i predvodnika modernog jugoslovenskog filma i Crnog talasa, autora antologijskih filmova koji su nagrađeni brojnim domaćim i međunarodnim priznanjima, među kojima su i dve nominacije za Oskara.

I dok su nam iz njegovih susreta sa delima Mihaila Bulgakova, Fjodora Dostojevskog, Isaka Babelja, Miloša Crnjanskog, Save Šumanovića i Petra Dobrovića, iz druženja sa Hajnrihom Belom, Antonijem Isakovićem i Andre Malroom (iz čijih je ruku dobio Orden Viteza lepih umetnosti i književnosti), ostali nezaboravni filmovi, predstave i scenarija, od njegovog susreta sa Titom nije ostalo ništa. Ako ne računamo na nekoliko oficijelno nastalih grupnih fotografija, bezdušne stenografske beleške i jednog pisma bez odgovora.

Jedini susret između Aleksandra Petrovića i Tita dogodio se na prijemu delegacije Saveza filmskih radnika Jugoslavije, na ostrvu Vanga 2. avgusta 1967. godine, nakon 14. Festivala jugoslovenskog filma u pulskoj Areni. Mada je teško proceniti na osnovu kratkih međusobnih razgovora, i pored velike suzdržanosti ne iznenađuje utisak netrpeljivosti. Naime, Titu su itekako bila poznata filmska ostvarenja i opredeljenja Saše Petrovića budući da je do ovog susreta odgledao sve njegove filmove, neke i dva puta. „Jedini izlaz“ gledao je 30. jula 1958.g., „Dvoje“ 11 novembra 1961. (gleda ga ponovo 6. juna 1966), film „Dani“ gleda 6. maja 1963., „Tri“ 27. jula 1965. „Biće skoro propast sveta“, koji ga je naročito ogorčio, u razmaku od 20 dana gleda dva puta, 4. i 24. februara 1969. godine. Sledi „Majstor i Margarita“, koji je gledao 3. avgusta 1972. godine.

Izvod iz stenografskih beleški:

Drug Predsednik:

Juče sam gledao film „Protest“ i svidio mi se. No, čini mi se da je glavni junak malo nedinamičan, suviše psihologizira.

„Skupljači perja“ su imali u Beogradu 320 hiljada gledalaca. Toliko nije imao ni jedan američki film.

„Skupljače perja“ su sada kupile i sve istočne zemlje, tako da je film prodat u celom svetu.

A. Petrović:

Hteo bih da kažem nešto što mi leži na srcu. „Skupljači perja“ su film o našim Ciganima. Hteo sam da vas zamolim da ovom našem svetu kažete da se malo pobrine za njih, da te Cigane gledaju malo ljubaznije.

Drug Predsednik:

Ne znam na šta mislite?

A. Petrović:

Mislim da se naš svet još uvek prema Ciganima odnosi s rezervom.

Drug Predsednik:

Čuo sam da Cigani zamjeraju što su tako prikazani u filmu. To je smešno. Ne radi se tu o bijedi, već o tome da treba iskoristiti mogućnosti koje čovjek ima.

A. Petrović:

Radi se o jednoj specijalnoj slobodi.

(u šali) Odmah posle prikazivanja filma Cigani su tražili da osnuju svoju državu. Na svom kongresu u Švajcarskoj tražili su da dobiju teritoriju, poput Izraela.

Drug Predsednik:

A da li bi ratovali onda?

Kasnije, na večeri...

A. Petrović:

Druže Tito, mislim da bi za svet bilo zanimljivo da sazna Vašu intepretaciju istorije NOB. Oličenje NOB-a za čitav svet je Vaša ličnost...

Drug Predsednik:

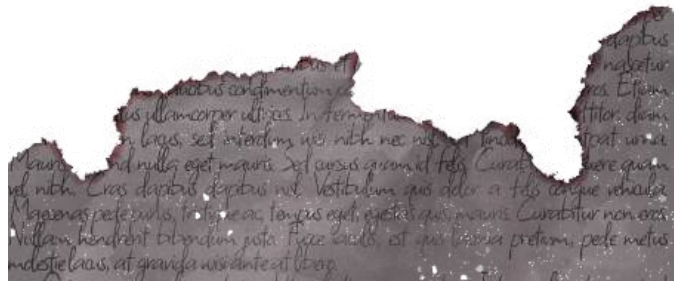
U jednoj epopeji kakva je bila narodnooslobodilačka borba – ličnost nema tako veliki značaj...

A. Petrović:

...ako bismo to snimili bio bi to na neki način još jedan Vaš ogroman doprinos našoj istoriji; učinili bismo je još dostupnijom svetu. Mislim da ne bi bilo zemlje koja se ne bi zainteresovala da otkupi film u kome bi, kroz Vašu ličnost, bila prikazana naša istorija.

Drug Predsednik:

Nemojte mene tamo gurati...

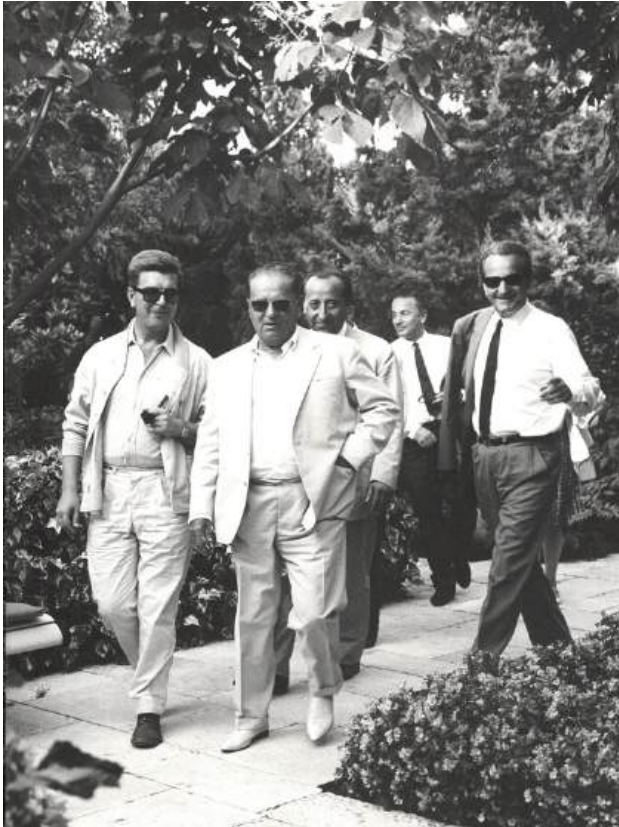
in in nunc. Class eptem ta sociosq ad itera torquam pe
conubia nostra, per inceptos hymenaeos. Donec ullamcorper
fringilla eros. Fusce in sapien eu purus dapibus commodo. Cum
sociis natoque penatibus et magnis dis parturient montes,
ascetur ridiculus mus. Cras faucibus condimentum odio.
Acrum at eros. Fusce in sapien eu purus dapibus commodo.

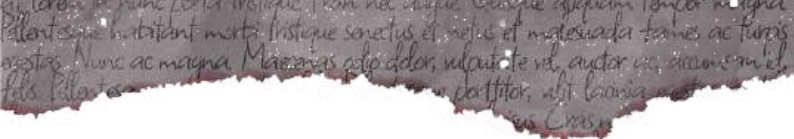
Donec elit est, consectetuer eget, consequa
wisi. In in nunc. Class aptent taciti sociosq
per conubia nostra, per inceptos hyme
fringilla eros.

A. Petrović:

Ja Vam ovo govorim kao profesionalac koji ima uvida u te stvari, koji zna kako bi to stranci primili.

Stenografske beleške i pismo Aleksandra Petrovića pronađeni su u Arhivu Jugoslavije tokom pripreme izložbe "Velika iluzija – Tito i 24 miliona metara filmske trake", u Muzeju istorije Jugoslavije od 11. novembra do 18. decembra 2014. godine (autori: Momo Cvijović i Marija Đorđević).

I pored toga što je često isticao da obožava domaći film i da sa velikom nestrpljenjem očekuje svako novo ostvarenje, Tito nije voleo filmove tzv. Crnog talasa. Nije nepoznato da je neke filmove gledao pre premijere, na zatvorenoj projekciji u svojoj rezidenciji na Brionima. Tako je „Skupljače perja“ gledao 16. juna, pre zvanične projekcije na 14. Festivalu jugoslovenskog filma u pulskoj Areni, 26. Jula 1967. godine. U brojnim susretima sa filmskim radnicima redovno ih je kritikovao, govorio da su štetni, politički nepodobni. Ali ih je revnosno gledao. Negativan odnos prema tom talasu novog jugoslovenskog filma kulminira nakon gledanja filma „Biće skoro propast sveta“, kada je u razgovoru sa filmskim radnicima na Brionima, 21. avgusta 1969. godine, rekao: "Neki od filmova ne vrijede ništa. I to je sramota. Ima filmova koji nam blate čitavu našu nedavnu prošlost, koja je bila herojska. Blate sada narodnooslobodilačku borbu, negiraju revoluciju, negiraju sve, negiraju i sadašnjicu. Bez obzira što i ja smatram da u našoj društvenoj stvarnosti ima izvjesnih negativnih stvari, ipak je jasno da se ne mogu tretirati tako kao što se tretiraju u nekim filmovima. Jer tretiraju se na besperspektivan način, dok je za našu društvenu praksu karakteristično upravo to da nastojimo da uklonimo negativne stvari.

Ja sam, slušajte, ogorčen zbog takvih filmova. Ljutio sam se kada sam vidio kako se to završilo u Puli, da je, konkretno film koga ja smatram veoma negativnim za našu stvarnost „Biće skoro propast sveta“, predlagan za prvu nagradu... mene je to ogorčilo. Ja ne znam odakle je mogla da potekne pozitivna ocjena kad se zna da ga je naša stvarnost loše primila i da ga je francuska kritika nepovoljno ocijenila. Sjećam se da je jedan francuski filmski kritičar zapisao da pomenuti film daje netačnu sliku o Jugoslaviji, jer su stvarne društvene prilike potpuno drukčije. A, vidite kod nas prave takve filmove koji lažno prikazuju našu stvarnost. To je neka dekadentna pojava u shvatanjima šta je umjetnost, i uzela je prilično široke razmjere."

Do tada je film na 16. Filmskom festivalu u Puli već bio nagrađen Velikom bronzanom arenom, a ujedno i nominovan za Zlatnu palmu na 22. Filmskom festivalu u Kanu.

Nedugo posle njegovog najnagrađivanijeg filma „Majstor i Margarita“ (1972) Aleksandar Petrović pada u nemilost zbog nastavničke nebudnosti, zbog nemara i zauzetosti drugim poslovima, kako sam kaže u pismu Titu od 22. januara 1973. godine, u vezi diplomskog filma njegovog studenta, „Plastični Isus“. I pored javne ograde od političkih insinucija koje film sadrži, odlukom disciplinske komisije Saša Petrović je isključen sa beogradske Akademije za pozorište, film, radio i televiziju, gde je od 1962. godine bio profesor filmske režije.

Tito na ovo pismo nije odgovorio, iako je iz sačuvane beleške Marka Vrhuneca, šefa Kabineta Predsednika Republike, jasno da je Tito sa pismom upoznat, kao i da je kopija pisma dostavljena Tihomiru Vlaškaliću, tadašnjem predsedniku Centralnog komiteta SK Srbije.

22. januar 1973.

Aleksandar PETROVIĆ
filmski režiser

PREDSEDNIK SOCIJALISTIČKE FEDERATIVNE
REPUBLIKE JUGOSLAVIJE

DRUG JOSIP BROZ TITO

Poštovani druže Predsedniče,

Dogodila se jedna neprijatna i ružna stvar.

Snimljen je jedan film u kome se vredja Vaša ličnost i izlažu ruglu humanističke vrednosti našeg društva.

Sticajem okolnosti i bez moje saglasnosti na tu verziju filma "Plastični Isus" stavljeno je i moje ime, kao nastavnika studenta koji je taj film snimio.

Taj film u verziji koju sam ja sada video ne predstavlja ništa drugo do neprijateljsku političku pornografiju.

Film je bio drugačiji kada sam ga ja gledao.

Ja sam zahtevao od studenta da sve kadrove vezane uz Vašu ličnost izbací iz filma.

Zahtevao sam i druge promene.

On to nije učinio.

Zbog nemara i zauzetosti drugim poslovima ja nisam to proverio.

Ja sam godine 1967. bio gost u Vašem domu i verujte mi da nisam nevaspitan čovek.

Nema, nadam se, potrebe da Vas uveravam da bezgranično cenim i poštujem Vašu ličnost i delo.

Iskreno mi je i duboko žao zbog ovoga što se dogodilo i molim Vas da me izvinite.

Aleksandar Petrović
Aleksandar PETROVIĆ

B E L E Š K A

Prilažemo pismo koje je drugu Predsedniku uputio filmski reditelj Aleksandar Petrović povodom filma "Plastični Isus".

Napominjemo da se Petrović putem štampe javno ogradio od "političkih insinuacija koje film sadrži" ističući da je usled promena koje su unesene bez njegovog znanja, film dospao "u oblast ružne političke pornografije" ("Ekspres politika", 22. januara 1973.).

Predlažemo da se reditelju Petroviću potvrdi da je drug Predsednik upoznat sa njegovim pismom, a da se kopija pisma dostavi drugu Tihomiru Vlaškaliću, radi upoznavanja.

Molimo za saglasnost.

Beograd, 23. januara 1973.

Marko Vrhunec

Vitgenštajn kaže: "Da bih poznavao neki predmet, ne moram doduše poznavati njegova spoljašnja svojstva, ali moram poznavati sva unutrašnja." I dalje: "Ono što se uopće može reći, može se reći jasno; a o čemu se ne može govoriti, o tome se mora šutjeti."

Jasnost celokupnog života Aleksandra Saše Petrovića i njegovog velikog dela, dela pesnika, pisca, filmskog režisera, profesora i istoričara umetnosti, sadržana je u nazivu njegovog prvog samostalnog dokumentarnog filma - LET NAD MOČVAROM!

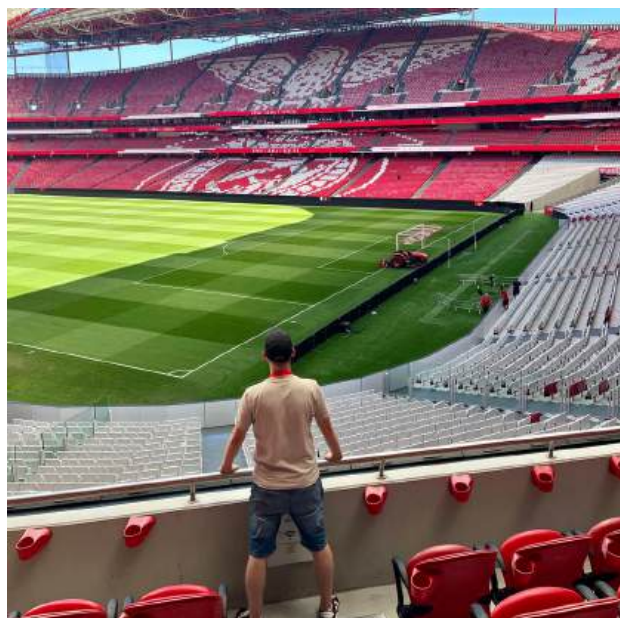
Vladimir Đurić

PORTUGAL - ZEMLJA SUNCA OKEANA I VINA

Portugal je zemlja koja odiše šarmom i istorijom na svakom koraku. To nije fraza koja se čita u turističkim ponudama, zaista je tako. Od glavnog grada Lisabona, sa njegovim strmim ulicama, starinskim tramvajima i pogledima na okean, pa sve do severa i grada Porta, koji je ispunjen mirisoma čuvenih vina i mirnoćom koju donosi reka Duoro. Krenuo sam u Portugaliju uveren da ću imati lep doživljaj.

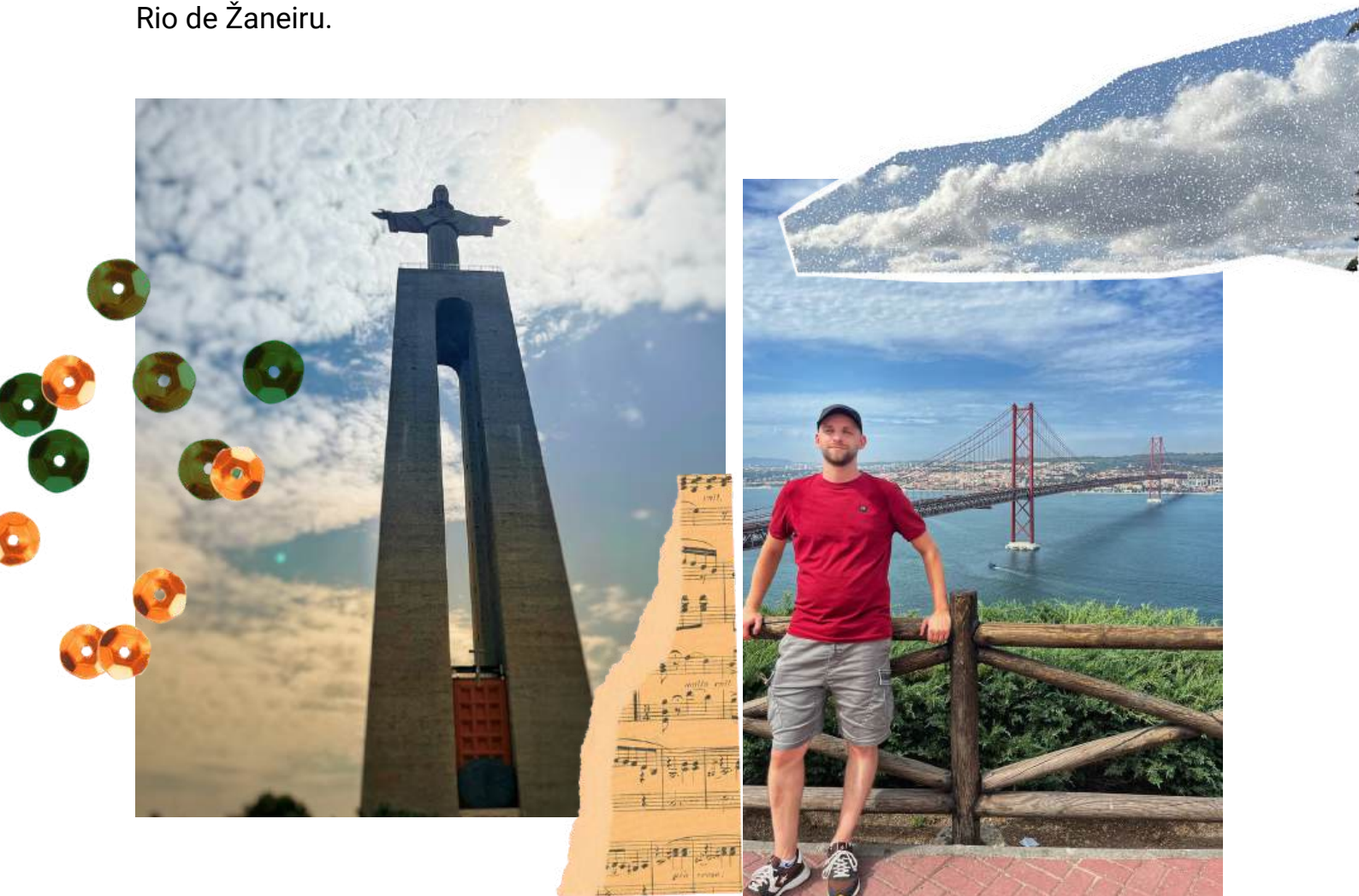
Prvo jutro u Lisabonu donelo mi je osećaj posebne radosti. Čim sam podigao roletne, miris peciva iz pekare u susednoj ulici izmamio me je napolje. Još pomalo izgubljen, seo sam na prvu slobodnu stolicu malog bistroa i uz jutarnji latte, počeo da proučavam mapu grada. U tom trenutku pored mene je prošao simbol Lisabona – tramvaj 28. onaj pravi, drveni, sa otvorenim prozorima. Ljudi su žurili na posao, u rukama aktovke. Dobacio sam Milošu, saputniku na ovom putovanju: „Obrati pažnju oko sebe, nije li ovo scena iz nekog filma? Ako će celo putovanje izgledati ovako, ozbiljno ću razmisliti da se preselim u Lisabon.” Naravno, nije sve bilo idealno, ali ni daleko od toga.

Kako su sport i priroda moje najveće strasti na putovanjima, njima sam posvetio najviše vremena. Najpre, stadion Benfike. Estadio da Luz, u prevodu „Stadion Svetlosti”. Dan posle međunarodne utakmice, to je bila naša prva stanica. Tribine su još bile u haosu, sve u crvenoj boji i sa grbom kluba ocrtanim belim stolicama, ostavili su nas bez reči. Dok smo mi zadivljeno gledali okolo, pomno nas je pratio simbol Benfike, orao Vitoria. Pred svaki meč koji Benfika igra kao domaćin ona napravi krug iznad tribina, kao simbol snage i ponosa. Kada izgovaram reč ponos, onda je to svakako muzej kluba sa nebrojeno mnogo trofeja u svojoj istoriji dugoj preko 100 godina. Tu se poseta završava, nismo imali prilike da pogledamo njihovu utakmicu ali zato jesmo vrlo blizu - kod gradskih rivala. Na samo par stanica autobusom, na „zelenoj” strani grada nazire se Estadio Jose Alvalade, stadion na kojem je domaćin fudbalski klub Sporting. Tu smo uživali u utakmici Lige Šampiona a raspevani Portugalci još jednom su pokazali da je fudbal za njih način života.

Lisabon ima i svoju modernu stranu. Dolaskom na železničku stanicu Orient, upoznajem se sa manje atraktivnim a opet bitnim istočnim delom grada. Dolazim do Parka Nacija, modernog dela grada koji je građen za Expo 1998. godine. Uz samu obalu reke Težo nalazi se toranj sa kojeg se pruža panoramski pogled na ceo grad, i šarenilo koje nude fasade zgrada u njemu. Na horizontu se prostire most Vasko De Gama, drugi najduži most u Evropi sa svojih neverovatnih 17km.

Nedaleko odatle je i Okeanarijum za ljubitelje morskog sveta. Kako sam pomenuo jedan most, moram navesti i drugi, koji podseća na Golden Gate u San Francisku, koji se nalazi u južnom delu. Najlepši pogled na njega pruža se sa brda na kojem se nalazi još jedan od simbola ove metropole, statua Isusa Hrista identična onoj u Rio de Žaneiru.

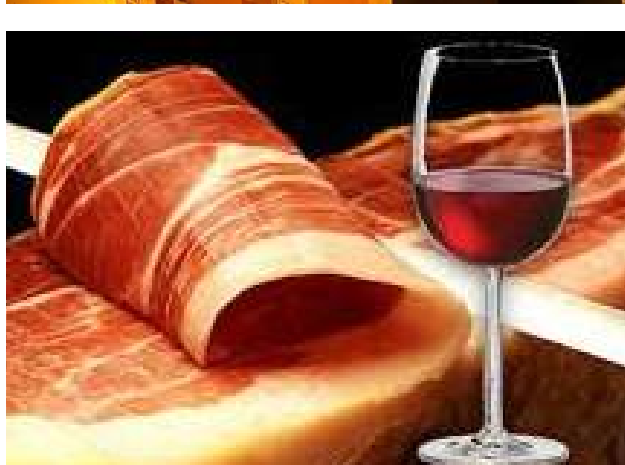
Idući ka centru nailazimo na pravi, tradicionalni Lisabon koji se koji se otkriva u kvartu Alfama. Lavirint uskih ulica i arhitektura slična onoj koju sam video u Napulju. Prepun je trgova, stepenica i lokalnih kafanica. Bitan detalj koji sam zapazio je da svaka kafana ima svoje vino kojim se najviše ponosi, a domaćini će uraditi sve da vas ugoste i zarade pohvalu na račun njihovog domaćeg vina. Tamo je dobro vino stvar prestiža. Naravno, gde ima vina ima i muzike. Neizostavni deo Alfame je čuveni fado, domaća, tradicionalna muzika. Svakako, muzika i duboko emotivna Fado pesma nije za svakoga, ali ko se u njoj pronađe doživeće pravu autentičnu atmosferu starog Portugala.

Tramvajem 28, koji kruži po gradu i koji je više turistička atrakcija a ne klasičan gradski prevoz, upoznali smo se sa strogim centrom. On vodi kroz celokupnu istoriju grada. Svaka krivina, a ima ih mnogo, prikazuje novu priču koja je usadena u samu srž ovog grada. Tramvaj nas vodi pored dvoraca i crkava, pa uskim ulicama, prvo Alfame, a zatim i kroz najveća šetališta u vidu ulice Rua Augusta, koja predstavlja turistički centar i glavno šetalište. Polučasovna vožnja se tu završava a dalje se spuštamo ka reci Težo kroz kvart Bairro Alto, koji je jako sličan Alfami, ali za nijansu moderniji. U momentu dok smo bili tamo bila je postavljena pijaca gde smo mogli da probamo raznovrsnu domaću ponudu, poput proizvoda od suvog mesa i sira, maslina, začina, voća. Zalazak sunca dočekali smo na brdu uz čašu crnog vina i miris pršute.

Za sam kraj posete Lisabonu ostavio sam kvart nazvan Baiša. U samom srcu grada, podeljen na urbani i tradicionalni deo. Mesto gde svako može da se pronade i da uživa u onome što voli. Tamo srećemo ljude koji jure na posao i sa njega, tinejdžere koji sede na trgovima, lokalne prodavce koji prodaju svoju hranu, kafiće koji služe tradicionalnu žinju, liker od višnje. Jednostavno – sve je tu.

Već drugog dana sam napustio grad, koji još nisam valjano ni upoznao. Najviše se pronalazim tamo gde priroda može da se diše punim plućima, put do tamo vodi preko zanimljivog gradića Kaškaiš. Naizgled miran ribarski grad, sa lukom punom brodića, na svom obodu Kaškaiš krije svoju strašniju stranu. Mesto zvano Boca do Inferno (Usta Pakla - foto) – čuvena stena, o koju kroz milenijume talasi okeana udaraju i stvaraju razgranate šupljine, izazivajući zastrašujuću buku nalik urlicima. . Koliko god ostao zadivljen, najbolje dolazi za kraj dana, tamo gde nam priroda pokazuje koliko smo zapravo mali naspram nje. Na poslednjoj tački zapadnog kraja Evrope čeka nas Cabo da Roca, u prevodu Stenovita Glava, mesto gde se evropski kontinent predaje Atlantskom okeanu. Vetar koji potvrđuje svoju moć i Atlantik kojem se ne vide granice, niti mogu da se naslute, teraju nas da zastanemo i shvatimo koliko je svet ogroman. Radoznala ljudska priroda dovodi na ovo mesto desetine hiljada turista.

Jedan dan sam odvojio za posetu Portu, što nije dovoljno, ovaj grad zaslužuje više od jednodnevnog izleta. Ovde se nalazi upravo ono što potenciram na putovanjima, priroda (na krajnjem zapadu), sport (na krajnjem istoku) i centar pun istorije. Otišli smo do svetionika na mestu gde se reka Duoro uliva u okean, probali bifanu, sendvič koji je specifičan za to podneblje. Poseta stadionu Porta je bila neizostavna, Estadio do Dragao je poput najsvetijeg hrama lokalcima. Ceo grad je plavo – beli, a fudbal se ovde doživljava kao religija. Sa druge strane, u centru grada nalazi se i Livraria Lello, jedna od najlepših biblioteka na svetu, koja čuva duh prošlih vremena i inspiraciju za „Harija Potera“. Ukoliko se od biblioteke krene južno ubrzo se dolazi do mosta Dom Luis, koji spaja dve obale grada i pruža zapanjujući pogled na grad. Porto, kao i Lisabon, ponosi se svojim vinom pa ne bih smeo da odem odavde a da ga ne probam. Nisam pogrešio, Portugalci znaju šta je merak.

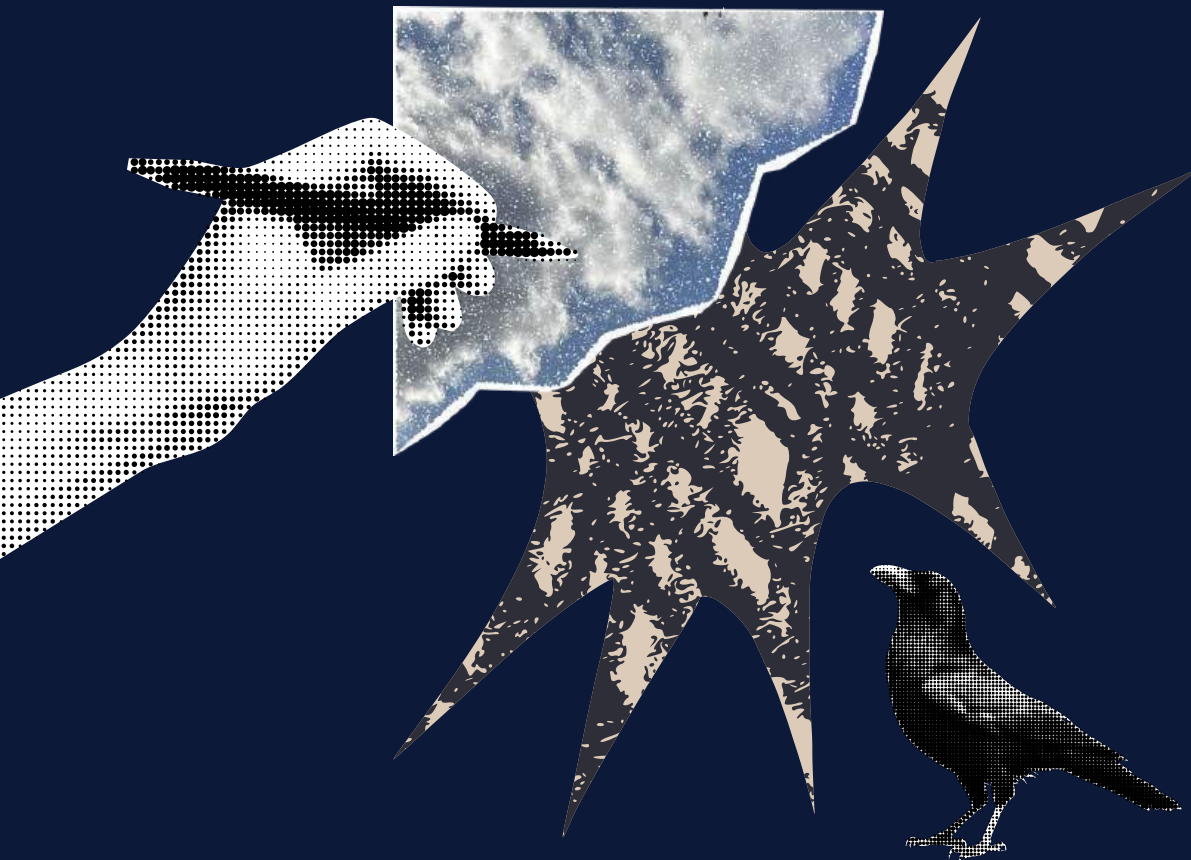

Portugal je ukratko zemlja gde se prepliću tradicija i moderan život, istorija i sadašnjost, priroda i grad. Dovoljno je samo podići roletne i prepustiti se. Portugal će vas voditi. Gde god da pođete, ne možete pogrešiti.

Nepoznat autor

LIČNI RAST JE BOLAN PROCES

Da li se sećamo kada smo imali 8 godina i ležali u krevetu, a gležnjevi su nas toliko boleli? Roditelji su nam govorili da su to bolovi zbog rasta i da ćemo morati da ih prođemo, ali tada ćemo biti veći i jači.

Da, definitivno nas je neko vreme bolelo, ali onda su bolovi na kraju prestali a mi smo napokon odrasli. Isti takav fenomen nam se događa kada smo spremni na promene.

Bilo da se preselimo u novi grad, započnemo novi posao, započnemo neke navike ili stvarno promenimo svoj uobičajeni način života, to neće biti lako. Na početku ćemo imati velike bolove. A razlog zašto ćemo osetiti ove bolove je taj što otpuštamo nešto što trenutno imamo. Bilo da su to prijatelji koje smo prerasli, loše navike koje treba da savladamo ili novi način života koji želimo da živimo, moraćemo da se odrekemo nečega kako bismo se promenili. Ali lepota je u tome što, iako nešto pustimo, to će biti zamenjeno nečim još boljim. Nešto zbog čega ćemo postati bolja i istinitija verzija sebe.

Lični rast je bolan s razlogom. Teško je otpustiti ono što već znamo, što nam je poznato. To je bolno. Promena može da bude vrlo bolna. Ali to je i razlog zašto ih zovu bolovi zbog rasta. To znači da rastemo. To znači da se menjamo. To znači da idemo u susret nečemu što želimo. I to je zaista fenomenalno. Dakle, ako prolazimo kroz sve jače bolove, setimo se da uskoro dolazi naša sledeća – bolja verzija. Boleće nas neko vreme, ali ništa se neće moći uporediti sa osećanjem da smo napokon neko novi.

Ne sećamo se svojih bolova koje smo imali kao malo dete, zar ne? Sećamo ih se samo kroz maglu. Isto će se ponoviti. Nećemo se setiti boli kroz koju prolazimo sada. Setićemo se samo rasta i promene. Pa nastavimo dalje. Nastavimo da rastemo. Skoro da smo postigli ono čemu smo težili.

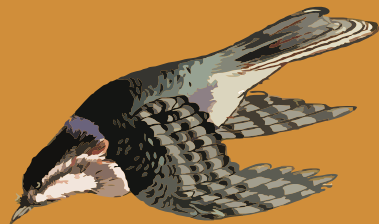

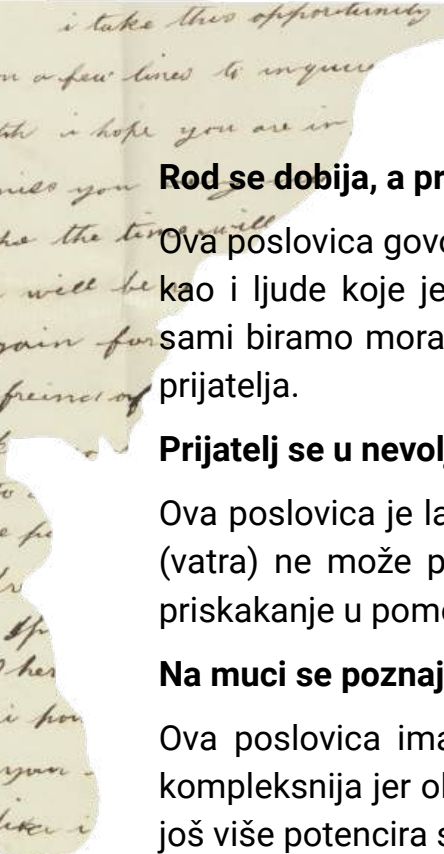

Predrag Peđa Mihailović

POSLOVICE SVIH ZEMALJA - O PRIJATELJSTVU -

Rod se dobija, a prijatelj se bira.

Ova poslovice govori da u svom okruženju svako ima ljude koje nije mogao da bira, kao i ljude koje je sam izabrao. Ova poslovice upućuje da ljude (prijatelje) koje sami biramo moramo pažljivo birati, jer onda nema opravdanja za pogrešan izbor prijatelja.

Prijatelj se u nevolji poznaje, kao zlato u vatri.

Ova poslovice je lako razumljiva. Jer Kako je zlato neuništivo vatrom, tako nevolja (vatra) ne može pokolebati prijatelja (zlato) da pritekne u pomoć i upravo je to priskakanje u pomoć, najbolji dokaz prijatelja.

Na muci se poznaju junaci, u nevolji pravi prijatelj.

Ova poslovice ima elemente prethodne u smislu prepoznavanja prijatelja, ali je kompleksnija jer obuhvata i slučajeve kada je za reakciju potrebno biti i hrabar, što još više potencira snagu prijatelja i prijateljstva.

Bolje bez novca nego bez prijatelja.

Ova poslovice obrađuje opšti stav da se sve može kupiti i da sve ima svoju cenu iz čega izlazi zaključak da bez novca sledi propast. U slučaju da imate Prijatelja svaka situacija se može prevazići i bez novca.

Bez prijatelja svet ti je pust.

Čovek je socijalno (društeno) biće i kao taakav ima potrebu za druženjem, a najkvalitetnije druženje je ako imaš Prijatelja sa kojim možeš podeliti i sretne i tužne trenutke

Imaš li jednog pravog prijatelja, srećan si.

Ova poslovice govori o tome da bi čovek bio srećan nije neophodno imati mnogo prijatelja. Jedan, pravi, je sasvim dovoljan

Blago onom ko ima prijatelja, al teško onom ko ih treba.

Ova poslovice govori da je lakše i lepše živeti ako imaš prijatelja, naročito u izazovnim vremenima, dok je u takvim vremenima teško bez prijatelja a ti ga nemaš, a treba ti.

Brani prijatelja kao brata svoga, ako misliš sebe odbraniti.

Ako misliš sebe da sačuvaš i odbraniš, a imaš prijatelja, njega moraš braniti kao svog brata, koga najviše voliš.

Sa prijateljem samo jedi i pij, a ne čini drugoga posla, ako ćeš da si s njim u ljubavi.

Ova poslovice se rodila kao posledica velikog iskustva gde su se najbolji prijatelji,

kada su ušli u zajednički posao u kratkom roku posvađali i zaključili da nisu ni trebali započinjati zajednički posao, što je pretočeno u narodnu poslovicu.

Prijatelj svačiji nije prijatelj ničiji.

Ova poslovice ukazuje da nije moguće biti prijatelj svakome, a ako želiš biti prijatelj baš svakom izgubićeš i zadnjeg prijatelja.

Svakom prijatelj – sebi dušmanin.

A ako ipak želiš biti prijatelj svakom to će te koštati sopstvenog mira a time i sreće. Postaćeš sam sebi dušmanin.

Čovek se ne žali toliko na neprijatelja koliko na prijatelja.

Ova poslovice govori da svakog čoveka više boli kada ga izneveri prijatelj nego neprijatelj.

Na kraju, nećemo pamtiti reči naših neprijatelja, već tišinu naših prijatelja.

Kao i prethodna poslovice i ova govori o važnosti ponašanja prijatelja, naime u teškim situacijama kada je potrebna prijateljska reč a ona izostane je ravno izdaji.

Više se treba plašiti pritajenih prijatelja nego javnih neprijatelja.

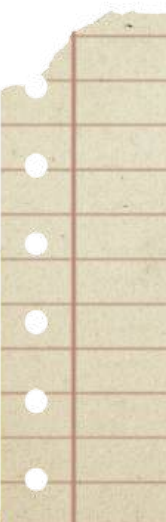
Neprijatelji koji se javno oglašavaju, iako su neprijatelji, su manje opasni od prijatelja koji se ne oglašavaju i ne iznose svoje stavove

Čuvaj se onih prijatelja, što se sa tvojim neprijateljima druže.

Ova poslovice govori da i prijateljsvo treba preispitivati, jer nije pravi prijatelj onaj koji se sa tvojim neprijateljem druži.

Ako si našao prijatelje nove, ne zaboravi stare.

Ova poslovice savetuje da se prijatelji čuvaju i da nikako novi prijatelji ne smeju pokvariti stara, dugogorišnja prijateljstva čija istorija ima svoju težinu koja se nikako ne sme zanemariti.

Nikola Novaković

ZELENORTSKA OSTRVA

Zelenortska ostrva nisu zelena — to je prva laž koju Vam prodaju kada čujete ime ovog arhipelaga. Kada prilazite brodom Mindelou glavnoj luci ispred Vas se prostiru vulkanski grebeni boje cimeta i kamenja koje je sunce pržilo 15 miliona godina. Ovo su fragmenti Afrike koji su se otkinuli od kontinenta i odlučili da žive svoj vlastiti život usred Atlantika, 600 kilometara od Senegala.

Na ovom ostrvu koje je široko samo 24 kilometra, a dugačko 16 km, geologiju čini sušno vulkansko tlo. Planina Monte Verde se uzdiže na 750 metara kao čuvar ovog bezvođa. I tu je ključ: Sao Vicente je ostrvo bez reka, bez izvora, mesto gde se svaka kap vode čuva kao blago. Portugalci koji su stigli 1462. nisu našli domaće stanovništvo — ostrva su bila prazna kao mesečev pejzaž. Tek su njihovi robovi iz Zapadne Afrike, posebno iz Senegala i Gvineje, udahnuili život ovom kamenjaru. I evo čuda, na ovom najsusnijem ostrvu žive najviši Afrikanci na kontinentu.

Mešavina portugalske krvi i raznovrsnosti zapadnoafričkih naroda stvorila je ljude čiji je prosečan rast 1.82 metra. Afredio moj lokalni vodič, smeje se: "Možda nemamo vodu, ali imamo visinu!" Mindelo, glavno mesto ostrva sa 70.000 stanovnika, nije samo grad – to je pozornica. Ovde se, u februaru, odigrava najluđi karneval u zapadnoj Africi. Tri nedelje se grad pretvara u brazilske dimenzije ludila: grupe "mandinga" paradiraju u kostimima pravljenim od recikliranog materijala, zvuci funaná muzike miksaju se sa mornom, a koladeire se plešu do iznemoglosti. Sve to uz grogue – lokalnu rakiju od šećerne trske koja "peče" kao vulkansko kamenje.

Prava magija Mindeloa krije se u Cesaria Evori. "Diva bosih nogu" rođena je 1941. u siromašnom delu grada, i otada bosim nogama hodala je po vulkanskom kamenju, dok joj glas nije pokorio Pariz. Njena morna – melanholična muzika patnje i čežnje – postala je zvuk Cabo verdea i danas, kada prođeš pored njene kuće i čuješ kako iz kafića dopire "Sodade".

https://www.youtube.com/watch?v=dwmVmOa_-qw

ed tempor e
nostrud exercitay
e crure dolor in rep
uap. Excepteur sint occaec
ollit enim id est laborum.
tetur adipiscing elit, sed do eiusmod tempor
qua. Ut enim ad minim veniam, quis nostrud exercita
quip ex ea commodo consequat. Duis aute crure dolor in rep
esse cillum dolore eu fugiat nulla pariatur. Excepteur sint occaec
ollit enim id est laborum.

IMPRESSUM

Izdavači:

Dragan Đurić i Branislav Božović,
Gavrila Principa 43, Beograd
Republika Srbija

Glavni i odgovorni urednik:

Dragan Đurić

WEB adresa:

<http://www.tajnizacin.com>

Dinamika:

Časopis TAJNI ZAČIN izlazi tromesečno

Tehnička priprema:

Bojana Damjanov i Nikola Damjanov

Lektura i korektura:

Branislav Božović

Izrada i održavanje WEB stranice:

Nikola Damjanov

Kontakt

E-mail adresa: draganzuce@gmail.com

Tel: 063/276262

ISSN (Online): 2812-8184